

АПЕЛАЦИОНЕН СУД БИТОЛА

ФЕВРУАРИ 2019

БИЛТЕН НА СУДСКАТА ПРАКСА

АПЕЛАЦИОНЕН СУД БИТОЛА

БИЛТЕН
НА СУДСКАТА ПРАКСА

Февруари 2019

Издавач:
АПЕЛАЦИОНЕН СУД БИТОЛА
Web: www.asbitola.mk
e-mail: info@asbitola.mk

**Главен и одговорен уредник
Судија Татјана Сусулеска**

Редакциски Одбор:

- **Судија Елизабета Манели Ташевска** – Претседател на Апелационен суд Битола
- **Судија Татјана Сусулеска** – Претседател на одделот за судска пракса на Апелационен суд Битола
- **Судија Љиљјана Чочковска** - Претседател на Кривичен оддел на Апелационен суд Битола
- **Судија Лиле Наумовска** – Претседател на Граѓански оддел на Апелационен суд Битола
- **Виш судски соработник Христина Чагорска Јаковлевска**

Автори на сентенците:

- **Судија Петкана Јадровска**
- **Виш судски соработник Љиљана Стојковиќ**
- **Виш судски соработник Благица Иванова**
- **Виш судски соработник Христина Чагорска Јаковлевска**
- **Судски соработник М-р Иван Колевски**
- **Судски соработник Билјана Мамузиќ**
- **Виш судски соработник Јасмина Лозановска**
- **Судски советник Марија Димановска**
- **Судски советник Васил Кондовски**
- **Судски советник Митко Фидановски**
- **Судски советник Ањеза Ивановска**
- **Судски соработник Александра Ристевска**
- **Судски соработник Соња Каранфиловска Тукиќ**
- **Судски соработник Елена Пачкова**
- **Помлад судски соработник Петар Чаловски**

Компјутерска обработка:

- **Советник – информатичар Теодора Андреевска**

**Издавањето на Билтенот на судска пракса е помогнато од
Центар за правни истражувања и анализи - Скопје**

Почитувани,

Пред вас е новото издание на билтенот на судската пракса на Апелациониот суд Битола. Во него ќе можете да ги проследите сентенците од избраните одлуки од судската пракса за 2018 година.

Иако судската пракса во нашата држава е само супсидиерен извор на право, неспорно е дека истата има големо значење за подобрување на ефикасноста во судството. На ваков начин презентирани, истата станува достапна за сите судови, правниците, како и за граѓаните на кои владеењето на правото им е гаранција за правна сигурност и еднаквост пред законот.

За да се постигне ефикасност во правораздавањето и владеење на правото, нашата задача како практичари е да ја воедначуваме судската пракса и правилно и ефикасно да ги применуваме законите.

Се надевам дека овој билтен ќе стане дел од литературата која ќе ви помогне да го скратите патот до законита и правична одлука.

На крај, истакнувам посебна благодарност за поддршката од Претседателот на судот Елизабета Манели Ташевска, како и за соработката на судиите и стручните соработници на Апелациониот суд Битола, при изборот на референтните судски одлуки и изготвувањето на сентенците од истите.

Главен и одговорен уредник,
Судија Татјана Сусулеска

Longum iter est per praecepta, breve et efficax per exempla –
Долг е патот низ прописите, а краток и ефикасен низ примерите

Сенека

СОДРЖИНА

1. Казнено право	2
1.1. Закон за кривичната постапка.....	2
1.2. Кривичен законик	5
1.3. Закон за прекршоци	7
1.4. Заклучоци за правни прашања	8
1.4.1 Правни заклучоци од седниците на кривичниот оддел на Апелациониот суд во Битола од 2017 година.....	8
1.4.2 Правни заклучоци од седниците на кривичниот оддел на Апелациониот суд во Битола од 2018 година.....	9
1.4.3 Правни прашања и заклучоци од работната средба на 4 апелациони судови одржана на 28-29 јуни 2018 година во Струга.....	12
2. Граѓанско право.....	15
2.1. Парнична постапка	15
2.2. Облигационо право.....	31
2.3. Граѓанска одговорност за навреда и клевета.....	54
2.4. Стварно право.....	57
2.5. Трговско право	65
2.6. Стечајна постапка	68
2.7. Вонпарнична постапка.....	73
2.8. Постапка за извршување.....	75
2.9. Заклучоци по правни прашања.....	83
2.9.1. Заклучоци од Седниците на граѓанскиот оддел на Апелационен суд Битола од 2017 година	83
2.9.2. Заклучоци донесени на седници на граѓанскиот оддел на Апелациониот суд Битола во 2018 година.....	85
2.9.3. ЗАКЛУЧОЦИ од работната средба на граѓанските оддели на Апелационите судови Скопје, Битола, Штип и Гостивар, за воедначување на судската пракса, одржана на 12-ти и 13-ти април 2018-та година, во Скопје.....	88
2.9.4. ЗАКЛУЧОЦИ Од работната средба на четирите Апелациони судови во РМ одржана на 28 и 29 јуни 2018- та година, во Струга.....	92
2.10. Од работата на граѓанскиот оддел.....	93

1. Казнено право

1.1. Закон за кривичната постапка

1. Бранителот по службена должност е овластен да ги презема во корист на обвинетиот сите дејствија што може тој да ги презема до правосилноста на пресудата. Поднесувањето на барањето за вонредно преиспитување на правосилната пресуда претставува дејствие кое се презема по правосилноста на пресудата бидејќи е вонреден правен лек за кој бранителот по службена должност треба да е овластен односно да има посебно полномошно во кое е назначено дека тој е овластен од осудениот да презема дејствија и по вонредни правни лекови, односно дејствија по правосилноста на пресудата.

Основниот суд Охрид со пресуда К.бр.200/14 од 19.03.2015 година, потврдена со пресуда на Апелационен суд Битола Кж.бр.526/15 од 06.10.2015 година, обвинетиот Н.Љ. го огласи за виновен за кривично дело „Убиство“ од чл.123 ст.1 од Кривичниот законик и го осуди на казна затвор во траење од 13 - тринаесет - години во која го засмета времето кое обвинетиот го поминал во притвор. По барање на осудениот за вонредно преиспитување на правосилна одлука, Врховен суд на РМ, со решение Квп2.бр.31/2016 од 03.05.2018 година, барањето го отфрли како недозволено. Врховниот суд на РМ, утврди дека барањето е поднесено од неовластено лице, бидејќи бранителот по службена должност не е овластен за поднесување на барањето, бидејќи од списите на предметот произлегувало дека бранителот немал посебно полномошно во кое било назначено дека тој е овластен од осудениот да презема дејствија и по вонредни правни лекови, односно по правосилноста на пресудата.

(Апелационен суд Битола Кж.бр.526/15 од 06.10.2015, Врховен суд на РМ Квп2.бр.31/2016 од 03.05.2018 година)

§

2. Услов за поднесување на барање на осудениот за вонредно преиспитување на правосилна пресуда е лицето да било осудено на

безусловна казна затвор или малолетнички затвор од најмалку една година.

Основниот суд во Охрид со пресуда К.бр.85/16 од 21.11.2016 година, потврдена со пресуда на Апелациониот суд Битола Кж.бр.103/17 од 12.09.2017 година го огласил за виновен обвинетиот И.Н., за кривично дело „Неплаќање издршка“ од член 202 од Кривичниот законик и го осудил на казна затвор во траење од 3 (три) месеци. Осудениот, до Врховниот суд на РМ, поднел барање за вонредно преиспитување на првостепената и второстепената пресуда. Барањето е отфрлено бидејќи Врховниот суд на РМ утврдил дека барањето е недозволено затоа што е поднесено за осуда на кривична санкција поради која не може да се поднесе.

(Апелационен суд Битола Кж.бр.103/17 од 12.09.2017, Врховен суд на РМ Квп1.бр.43/2018 од 17.05.2018 година)

§

3. Само кога уредно известените подносителите на жалба не би дошле на закажаната седница, повисокиот суд може да одлучи дека недоѓањето на уредно известената странка не го спречува одржувањето на седницата на советот. Изјавата на бранителот на обвинетиот дека обвинетиот и неговите родители биле известени за седницата на советот не претставува доказ за уредна достава на поканата за одржување на советот.

Со пресуда на Основниот суд Охрид К.бр.21/08 од 29.09.2014 година, потврдена со пресуда на Апелациониот суд Битола, обвинетиот А. П.е огласен за виновен за кривично дело „Измама“ од член 247 став 4 во врска со став 1 од Кривичниот законик и осуден е на казна затвор во траење од две години. Одлучувајќи по барањата на осудениот и неговиот бранител, за вонредно преиспитување на првостепената и второстепената пресуда, Врховниот суд на РМ, барањата ги уважи бидејќи оцени дека во жалбена постапка е сторена суштествена повреда на одредбите на постапката, во смисла на член 362 став 1 од ЗКП.Оцени дека Апелациониот суд Битола сторил повреда на правото на одбрана на еднаквост на оружјата, а тоа влијаело или можело да влијае врз законито и правилно донесување на пресудата и правото на осудениот на правично судење.Во списите на предметот немало доказ дека второстепениот суд уредно ги известил сите подносителите на жалба за седницата на советот.

Во членот 362 став 1 од ЗКП децидно е определена обврската на второстепениот суд да го извести обвинетиот за седницата на советот, бидејќи со поднесената жалба истиот тоа и го предложил.

(Апелационен суд Битола Кж.бр.293/15 од 02.07.2015, Врховен суд на РМ Квп1.бр.206/2015 од 12.07.2017 година).

§

4. Во постапката за вонредно преиспитување на правосилната пресуда, одлуката за казна може да се преиспита само во случаите кога со правосилната пресуда судот го пречекорил овластувањето кое го има по закон, а на штета на осудениот, односно ако одмерил повисока казна од онаа која е предвидена за конкретното кривично дело.

Со пресуда на Основниот суд Битола К.бр567/2015 од 02.07.2015 година, потврдена со пресуда на Апелациониот суд Битола КЖ.бр.549/2015 од 21.12.2015 година обвинетиот Т. П. е огласен за виновен за кривично дело „Неовластено производство и пуштање во промет на наркотични дроги, психотропни супстанции и прекурсори“ од член 215 став 1 во врска со член 22 од Кривичниот законик и осуден е на казна затвор во траење од три години. Осудениот, до Врховниот суд на РМ, поднел барање за вонредно преиспитување на правосилната пресуда на првостепениот и второстепениот суд. Барањето е одбиено како неосновано со пресуда на Врховен суд на РМ Квп1.бр.37/2016 од 16.11.2016 година, бидејќи во постапката за вонредно преиспитување на правосилната пресуда, одлуката за казна може да се преиспита само во случаите кога со правосилната пресуда судот го пречекорил овластувањето кое го има по закон, а на штета на осудениот, односно ако одмерил повисока казна од онаа која е предвидена за конкретното кривично дело. Во конкретниот случај не станувало збор за одмерување на повисока казна од онаа предвидена за кривичното дело за кое е осуден обвинетиот, поради што неосновани биле наводите во барањето за вонредно преиспитување на правосилната пресуда дека се работело за строго одмерена казна.

(Апелационен суд Битола Кж.бр.549/15 од 21.12.2015, Врховен суд на РМ Квп1.бр.37/2016 од 16.11.2016 година)

1.2. Кривичен законик

5. Помошта на сторителот по извршеното кривично дело е своевиден облик на учество во туѓо кривично дело, меѓутоа и покрај идентичноста на повеќе елементи, тоа не е всушност соучеснички однос, бидејќи помагањето доаѓа по извршувањето на делото. Помагањето всушност претставува самостојно кривично дело, со оглед на тоа што дејствијата на помагачот не се остваруваат пред или паралелно со извршувањето на делото, ниту пак во моментот на преземањето на делото. Затоа помагањето не е соучеснички однос во кривичното дело на друг, туку инкриминирано како самостојно кривично дело. За ова кривично дело потребно е да постои свест дека преку одредено конкретно дејствување се крие сторителот, односно се помага сторителот да не биде откриен.

Со пресуда на Основниот суд Струга К.бр.97/12 од 06.06.2013 година, потврдена со пресуда на Апелациониот суд Битола Кж.бр.880/13 од 17.01.2014, обвинетите Н. Б. и А.О. огласени се за виновни за кривично дело „Убиство“ од член 123 став 2 точка 1 во врска со член 22 од Кривичниот законик, а обвинетиот Н. К. за кривично дело „Помагање на сторител по извршено кривично дело“ од член 365 став 3 во врска со став 1 од КЗ . Прво и второ обвинетиот осудени се на казна затвор во траење од по 5 години, а трето обвинетиот на казна затвор во траење од 11 месеци. Врховниот суд на РМ, со пресуда Квп2.бр.31/2014 од 04.11.2015 година, барањата на осудените за вонредно преиспитување на правосилната првостепена и второстепена пресуда ги одби како неосновани. Барањето на осудениот Н.К. го одби како неосновано бидејќи од страна на пониските судови е со сигурност утврден фактот дека овој осуден го криел фактот кој е сторител на кривичното дело се до неговото приведување од страна на ОВР Струга, со што ги оневозможил државните органи во откривање на сторителот на кривичното дело „Убиство“ и со тоа го сторил кривичното дело „Помагање на сторител по извршено кривично дело“ од член 365 став 3 во врска со став 1 од КЗ

**(Апелационен суд Битола Кж.бр.880/13 од 17.01.2014,
Врховен суд на РМ Квп2.бр.31/2014 од 04.11.2015 година)**

§

6. Семејната и материјалната состојба на осудениот се околности кои претставуваат очекувана последица од кривичната осуда, при што истите не се од таков карактер и интензитет што ниту самите, ниту во корелација со останатите околности можат да доведат до вонредно ублажување на казната.

Со пресуда на Основниот суд Струга К.бр.97/12 од 06.06.2013 година, потврдена со пресуда на Апелациониот суд Битола Кж.бр.880/13 од 17.01.2014, обвинетите Н.Б. И А.О. огласени се за виновни за кривично дело „Убиство“ од член 123 став 2 точка 1 во врска со член 22 од Кривичниот законик, а обвинетиот Н. К. за кривично дело „Помагање на сторител по извршено кривично дело“ од член 365 став 3 во врска со став 1 од КЗ . Прво и второ обвинетиот осудени се на казна затвор во траење од по 5 години, а трето обвинетиот на казна затвор во траење од 11 месеци.

При одмерувањето на казната од страна на првостепениот суд постапено е согласно член 39 од Кривичниот законик, односно ценети се сите околности кои влијаат на тоа да казната биде поголема или помала и кои се важни за индивидуализација на истата. Од олеснувачките околности ценети се кај сите обвинети степенот на кривичната одговорност, околностите под кои обвинетите ги сториле делата, јачината на загрозувањето на заштитеното добро ,дека се работи за човечки живот. Ценети се исто така и олеснувачките околности кај сите тројцата обвинети, возраста на обвинетите во време на сторувањето на делото, да се работи за млади личности, со неоформени семејства ,нивната слаба материјална состојба , да се неосудувани, нивното однесување во текот на постапката и протекот на време по настанот.

По поднесениот вонреден правен лек вонредно ублажување на казната, Врховниот суд на РМ го одби барањето за вонредно ублажување на казната, ценејќи дека околностите во однос на влошената семејна и материјална состојба на осудениот , како ново настанати околности кои не му биле познати на судот при одмерувањето на казната, не доведуваат до вонредно ублажување на казната, ниту доведуваат до поблага осуда, бидејќи таквите околности претставуваат очекувана последица од кривичната осуда.

(Апелационен суд Битола Кж.бр.880/13 од 17.01.2014, Врховен суд на РМ Вук.бр.27/2017 од 26.04.2017 година) .

1.3.Закон за прекршоци

7. Согласно одредбите на ЗБСП, воопшто не е пропишано надлежност на инспекторот за патишта доколку е сторен прекршок од ЗБСП да излегува на лице место и да составува записник и за тоа да ги известува одговорните за одржување на патот. За примена на одредбите од ЗБСП надлежно е Министерството за внатрешни работи, па униформираните полициски службеници, излегувајќи на лице место извршиле увид и составиле записник за состојбата која ја затекнале. Првостепениот суд не можел да ги применува одредбите од Законот за јавни патишта за прекршок кој е санкциониран со одредбите од ЗБСП, бидејќи за тој другиот прекршок од Законот за јавни патишта каде е надлежен инспекторот за патишта воопшто не е поднесено барање за поведување на прекршочна постапка. Доколку се констатира прекршок од страна на Инспекторот за патишта, дали по пријава на граѓани или по негово наоѓање, тогаш тој ќе ги извести правното и одговорното лице надлежни за одржување на патиштата и ќе состави записник, за кое нешто е задолжен со одредбите од тој Закон. Само доколку е сторен прекршок по Законот за јавни патишта каде е надлежен инспекторот за патишта да поднесува барање, тогаш постои обврската на инспекторот да постапува на начин пропишан со тој Закон а таа обврска да го известуваат инспекторот ја немаат униформираните полициски службеници постапувајќи за прекршок од ЗБСП.

(Прк-С-14/18 – Основен суд Ресен)

(Пркж 514/18 – АС Битола)

1.4. Заклучоци за правни прашања

1.4.1 Правни заклучоци од седниците на кривичниот оддел на Апелациониот суд во Битола од 2017 година

- Ако судот оцени дека нема причини за решителните факти, или дадените причини се нејасни, пресудата ќе ја укине, нема да се врати на предметот на првостепениот суд за извиди. Во таа смисла кога во изводите на потврдите од казнена евиденција не постојат податоци кога пресудите станале правосилни, дали и кога казната е издржана, простена или застарена, што е од влијание за одлучувањето за видот и висината на санкцијата, тоа доведува до укинување на пресудата поради нејасност на пресудата во делот на причините за определување видот и одмерувањето на висината на кривичната санкција.
- Одредбата од член 104 од ЗКП се однесува на трошоци кои се настанати по сопствена вина, кои што се точно определени во ставот 1, а не на сите трошоци. За овие трошоци по сопствена вина во ставот 3 е определено дека по жалбата против решението за овај вид на трошоци одлучува советот од член 25 став 5 од ЗКП. За сите останати трошоци за кои одлучува судот е определено во член 105 од ЗКП, кој упатува дека за жалбата одлучува второстепениот суд.
- Во прекршочната постапка поведена за прекршок од член 14 став 2 и 3 во врска со став 1 од ЗБСП, описот на прекршокот треба да содржи опис на дејствијата на секој од обвинетите а поради кои се случила сообраќајната незгода и треба да содржи кои се тие итни мерки за отстранување на пречките кои го попречуваат нормалното и безбедно одвивање на сообраќајот, а кои обвинетите не ги презеле.
- Во прекршочната постапка поведена за прекршок од член 14 став 2 и 3 во врска со став 1 од ЗБСП, судот треба да има во предвид дека Записникот за извршен увид на лице место на настанот на СВР претставува само иницијатива за поведување на инспекциска постапка, во која инспекцискиот орган врз основа на тој записник да изврши инспекциски надзор и да состави записник, при што во овој записник треба да бидат содржани фактите и доказите утврдени при надзорот, врз основа на кои судот ја утврдува фактичката состојба и постоењето на прекршокот.
- Кога во барањето се предложени докази но истите не се доставени со барањето, подносителот на барањето треба писмено да се повика да го уреди барањето, односно да ги достави доказите, со

предупредување дека ако не го уреди барањето, односно ако не ги достави доказите во бараниот рок, судот ќе го отфрли барањето.

1.4.2 Правни заклучоци од седниците на кривичниот оддел на Апелациониот суд во Битола од 2018 година

- Второстепениот суд, клаузулата за правосилност ја става само на судски одлуки кои се донесени по основ на одржана расправа пред второстепениот суд, на која потпис ќе стави судијата кој раководи со расправата пред второстепениот суд, односно претседателот на советот. На сите останати одлуки клаузулата на правосилност ја става првостепениот суд.

Клаузулата на извршност во сите одлуки ја става првостепениот суд во согласност со членот 134 став 3 од ЗКП и член 234 став 7 од Судскиот деловник.

- Во прекршочна постапка поведена за прекршоци од член 79 од Законот за јавни патишта судот не може да ја заснова одлуката само врз основа на записникот на МВР за извршен увид на лице место за случена сообраќајна незгода, доколку не е извршен инспекциски надзор од страна на Државниот инспектор при Министерството за транспорт и врски и составен записник за извршен инспекциски надзор во законски предвидена постапка, во која треба да бидат содржани фактите и доказите утврдени при надзорот врз основа на кои судот ја утврдува фактичката состојба, во спротивно се смета дека нема доволно докази за постоење на прекршокот.
- Одредбата на членот 137 став 1 од Законот за правда за децата, според која прекршочната постапка спрема детето може да се поведе пред судијата за деца само ако случајот не е разрешен во претходната постапка за посредување со деца сторители на дејствија што со закон се предвидени како прекршоци, согласно Законот за прекршоците се однесува на сите дејствија што се предвидени како прекршоци, а не само на дејствијата предвидени во ЗБСП.

Судот е должен да испитува при приемот на барањето за поведување на прекршочната постапка поднесено против дете, дали е спроведена претходна постапка на посредување, во спротивно ќе го врати барањето на подносителот да ја спроведе постапката, а доколку подносителот на барањето не постапи по укажувањата на судот постојат услови ваквите барања да бидат

отфрлени, согласно член 93 став 1 и 2 алинеја 5 од Законот за прекршоците.

- Во ситуација кога, по отпочнување на главната расправа на која обвинетиот не ја призна вината, а бранителот на обвинетиот во листата на докази не предлага испитување на обвинетиот, подоцна, доколку обвинетиот стане недостапен за органите за прогон и од страна на Кривичниот совет се донесе решение на обвинетиот да му се суди во негово отсуство, изјавата на обвинетиот дадена на записник во текот на истражната постапка пред ОЈО, може да се прочита во смисла на член 391 став 3 од ЗКП, според кој член доколку на главната расправа обвинетиот не даде исказ или даде поинаков исказ за одделни факти или околности, јавниот обвинител може да бара да се прочита или да се репродуцира исказот на обвинетиот даден претходно во постапката согласно со членот 207 од овај закон.

Меѓутоа, треба да се има во предвид во која фаза на постапката обвинетиот станал недостапен, во смисла на тоа дали се работи за нова околност која не му била позната на ОЈО кога доставувал листа на докази.

- Бранителот на обвинетиот, при вкрстено испитување на сведокот, може да му предочува дел од неговиот исказ даден во текот на неговото испитување на записник пред јавниот обвинител, во смисла на член 388 став 2 од ЗКП.
- Трошоците настанати пред второстепениот суд се само оние трошоци настанати со одржана седница и одржана расправа. Сите други се трошоци за кои треба да одлучува првостепениот суд.
- Осуденото лице нема право да поднесува барање за условен отпуст доколку не се наоѓа на издржување на казна затвор во моментот на поднесување на барањето за условен отпуст, во смисла на член 36 став 1 од КЗ.
- Амнестираниот дел од казната затвор не треба да се прифати и засмета како издржан дел од изречената казна затвор при утврдување дали се исполнети законските услови за условен отпуст во смисла на член 36 став 2 и 3 од КЗ.
- Кога кривичната постапка се води по службена должност, странки во постапката се јавниот обвинител и обвинетиот, не може да се бара зголемување на наградата за одбрана на обвинетиот заради учество на повеќе учесници во постапката ако во постапката има и оштетени. Ова од причина што во делот II од Тарифата за награда и надоместок на трошоците за работа на адвокатите е определена

Награда за одбрана и застапување за работа на адвокатите а во чл.8 т.14 од Тарифата е регулирана наградата за поднесоци кога во постапката се бара зголемување доколку се бранети повеќе лица или има сообвинети па во вакви услови, одредбата на чл.8 т.12 од Тарифата не може да се однесува на поднесоците во кривичната постапка .

- Со оглед на одредбите од член 118 од Кривичниот законик, кривичното законодавство важи за државјанин на РМ и кога во странство ќе стори некое кривично дело, освен кривичните дела наведени во членот 117 од Кривичниот законик, ако се затече на територија на РМ или биде екстрадиран. И покрај тоа што македонското законодавство важи, а со тоа е надлежен и првостепениот суд, судот треба да утврди дали кривичното дело се казнува според законот на земјата во која е сторено делото, а тоа во врска со видот и висината на казната која што треба да се примени доколку странскиот закон е поблаг, како би се запазило начелото од член 4 од ЗКП.
- Одредбите од член 120 став 2 и 3 од Кривичниот законик се однесуваат на кривични дела кои се гонат по службена должност. Заради тоа, кога во случаите од член 118 и 119 став 1 од КЗ, според законот на земјата во која е сторено делото не се казнува, може да се превземе гонење само по одобрение на Јавниот обвинител на РМ. Кога се работи за кривично дело за кое не се гони по службена должност, одобрение од Јавниот обвинител на РМ не е потребно. Но од друга страна, во секој случај потребно е да се утврди дали конкретното дело е казниво во странската држава и секако која е предвидената санкција, па да се применело начелото „in dubio pro reo“ .

1.4.3 Правни прашања и заклучоци од работната средба на 4 апелациони судови одржана на 28-29 јуни 2018 година во Струга

➤ Прашање бр. 1 – Поставено од Апелационен суд Битола.

Во случај кога постапката се води против повеќе сообвинети, а во текот на истата за некои од нив постапката правосилно завршила, дали сега осудените лица во понатамошниот тек на постапката можат повторно да бидат распрашани, на чии предлог, во какво својство, какви спомени ќе им се дадат, дали како на обвинети или како на сведоци.

ЗАКЛУЧОК

Ако се води постапка против повеќе сообвинети, во текот на постапката за некои од нив постапката правосилна завршила, сега осудените лица можат во понатамошниот тек на постапката повторно да бидат распрашани, на предлог од странките во постапката, во својство на сведетели и така во такво својство ќе бидат и опоменати, согласно одредбите од ЗКП, за сослушување на сведоци, чл.384 и чл.386 од ЗКП-Сл. Весник на РМ,бр, 150/10. Но како за осудените лица нема законски пречки во понатамошниот тек на постапката да бидат сослушани како сивдетели, само на нивните искази како сведетели не може да се заснива фактичката состојба утврдена од првостепениот суд, туку првостепениот суд треба да изведува и други докази на главната расправа, во поткрепа на решителните факти прифатени од првостепениот суд за кривично правниот настан, така што исказот на осудените лица сослушани како сведетели не е доволен само на истиот исказ како доказ да се заснива фактичката состојба утврдена од првостепениот суд.

➤ Прашање бр. 2- Поставено од Апелационен суд Скопје.

Во случај кога во време на извршувањето на кривичното дело и во време на пресудувањето пред првостепениот суд, бил во важност Законот за одредување на видот и одмерувањето на висината на казната, кој бил применет при однесувањето на казната од страна на првостепениот суд, дали во постапката пред Апелациониот суд, ќе се примени Законот за одредување на видот и одмерувањето на висината на казната во смисла на законската одредба од чл.3 ст.2 од КЗ и чл.39 ст.3 од КЗ, по однос на одмерувањето на казната, како поблаг закон за сторителот за конкретниот кривично правен настан, во ситуација кога Уставниот суд

на РМ донел одлука за која се укинува Законот за одредување на видот и одмерувањето на висината на казната – Сл.весник бр. 199/14.

ЗАКЛУЧОК

Во постапката пред Апелационен суд како второстепен суд, не може да се примени Законот за одредување на видот и висината на казната, од причини што овој закон веќе е укинат во времето кога се води постапка пред Апелационен суд.

Во конкретното случај, во постапката пред Апелационен суд се применуваат одредбите од КЗ, за одредување на видот на кривичната санкција и нејзината висина, во смисла на оценка на отежнителните и олеснителните околности за одмерување на казната во смисла на чл.38 ст.3 од КЗ. При тоа, Апелациониот суд цени земајќи ги во предвид сите отежнителни и олеснителни околности, дали одмерената казна од првостепениот суд одговара на тежината на стореното кривично дело и степенот на кривичната одговорност на обвинетиот, дали спрема обвинетиот треба да се изрече односно одмери поблага казна, се разбира во рамките на предвидената казна со одредбите од КЗ, за кривичното дело за кое обвинетиот е огласен за виновен.

➤ Прашање бр. 3 – Поставено од Апелационен суд Штип.

Дали осуденото лице има право да поднесе барање за условен отпуст иако при поднесувањето на барањето за условен отпуст не се наоѓа во КП Установата, за доиздржување на казната затвор изречена со првостепената пресуда по повторувањето на кривичната постапка против осуденото лице кога е одмерена иста казна со првостепената пресуда како со пресудата донесена пред повторувањето на постапката.

ЗАКЛУЧОК

Осуденото лице не може да поднесе барање за условен отпуст доколку не ги исполнува формално – правните услови од чл.36 од КЗ, кои се однесуваат на времето кое осуденото лице треба да го помине на издржување на казната, кое в реме изнесува $\frac{1}{2}$ по правило, а по исклучок $\frac{1}{3}$ од казната. Во колку осуденото лице не се наоѓа во КП Установата на издржување на казната затвор, има право да поднесе барање за условен отпуст доколку за тоа се исполнети законските услови во смисла на чл.36 од КЗ, без оглед дали осуденото лице во време на поднесувањето на барањето за условен отпуст се наоѓа во КП Установата или не на издржување на казната затвор.

➤ **Прашање бр. 4 - Поставено од Апелационен суд Штип.**

Дали амнестираниот дел од казната затвор, може да се смета како издржан дел од казната на осуденото лице, при утврдување на постоењето на законските услови за условен отпуст во смисла на чл. 36 од КЗ, заради поднесување на молба за условен отпуст.

ЗАКЛУЧОК

Амнестираниот дел од казната затвор, ен влегува во рамките на издржаниот дел од казната, не може да се смета како издржан дел од казната на осуденото лице, при утврдувањето на постоењето на законските услови за условен отпуст во смисла на чл.36 ст.2 од КЗ заради поднесување на молба за условен отпуст.

2. Граѓанско право

2.1. Парнична постапка

1. Отфрлање на тужбата како неуредна

По доставувањето на тужбата на одговор и закажување на подготвително рочиште или рочиште за главна расправа, тужбата не може да се врати на исправка или дополнување, ниту пак да се отфрли како неуредна.

Одредбата од чл. 101 ст. 1 од ЗПП може да се примени, односно тужбата да се отфрли како неуредна само во фаза на претходно испитување на тужбата и пред превземање на било какви дејствија во постапката. По доставувањето на тужбата за давање на одговор, како ни во фаза на постапката по одржување на подготвително рочиште, не е предвидено овластување на судот да носи решенија кои се однесуваат на испитување на уредноста на тужбата. Оттука ако се има предвид фазата на постапката, произлегува дека правилно првостепениот суд го одбил како неоснован предлогот на тужената со кој побара тужбата да се отфрли како неуредна.

(ГЖ-332/18 од 14.02.2018 година и ГЖ-228/18 од 12.02.2018 година на Апелационен суд Битола)

(Рев3 бр. 56/2017 од 06.12.2017 година – Врховен суд на РМ)

§

2. Отфрлање на противтужба за развод на брак

Нема основ за отфрлање на противтужба за развод на брак поднесена во постапката по тужба за развод на брак, во ситуација кога во чл.223 од ЗС е предвидено дека тужениот може од своја страна да поднесе тужба за понитшување на брак или за развод на брак кај судот кај кој е тужен (противтужба) и одлуките за двете тужби ќе се донесат со една пресуда.

Согласно член 233 од ЗПП, пропишано е дека тужениот може од своја страна да поднесе тужба за поништување на брак или за развод на брак кај судот кај кој е тужен(противтужба). Одлуките за двете тужби ќе се донесат со една пресуда.

Имајќи ја во вид цитираната законска одредба и со оглед дека има тужба и противтужба, првостепениот суд бил должен да ја спои постапката по тужбата и противтужбата, да закаже расправно рочиште и да расправа и по двете барања на странките. На закажаното рочиште да изврши распит на странки, па да одлучи со една одлука. Според овој суд, првостепениот суд во ваква состојба на поднесена тужба и противтужба, кои се со исти барања, не можел да одлучи на начин како што пресудил, поточно тужбеното барање да го усвои, а противтужбеното барање да го отфрли заради течење на парница.

(ГЖ-2119/17 од 17.10.2017 година на Апелационен суд Битола)

§

3. Тужбено и евентуално поставено тужбено барање

При евентуална кумулација на тужбените барање, судот прво ја испитува основаноста на приоритетно истакнатото барање (основното барање), па доколку најде дека е основано, донесува пресуда со која го усвојува тоа барање, а одлучувањето за останатите барања станува беспредметно, но доколку утврди дека основното барање е неосновано, со пресуда ќе го одбие тоа барање, по што ќе се впушти во оценка во основаноста или неоснованоста на следното евентуално истакнато тужбено барање.

Кога тужителот во една тужба ќе истакне две или повеќе барања во меѓусебна врска и при тоа бара судот да го усвои следното од истакнатите барања, ако најде дека барањето истакнато пред него не е основано, станува збор за евентуална кумулација на тужбени барања.

Кај евентуалната кумулација се разликуваат основно барање и евентуални истакнати тужбени барања, чиј редослед на одлучување го определува тужителот. Со ваков вид на кумулација на тужбени барања, тужителот не бара од судот да ги усвои сите истакнати барања, туку да усвои само едно од нив, за кое тој ќе најде дека е основано, според

определениот редослед. Притоа, евентуално кумулираните тужбени барања меѓусебно се исклучуваат, што значи дека судот при одлучувањето најпрво ја испитува основаноста на приоритетното истакнато барање (основно барање), а доколку утврди дека основното барање е основано, судот донесува пресуда со која го усвојува тоа барање. Во таков случај, одлучувањето за евентуално истакнатите барања станува беспредметно.

Меѓутоа, доколку судот утврди дека основното барање е неосновано, со пресуда ќе го одбие тужбеното барање како неосновано и тогаш судот се впушта во оценка на основаноста или неоснованоста на следното евентуално истакнато тужбено барање. Притоа, ако за кумулираните барања е предвидена функционална надлежност на различни состави на судот- за некои барања треба да суди совет, а за други судија- поединец, согласно чл.178 став 4 од Законот за парничната постапка, за сите кумулирани барања судот ќе суди во поквалификуван состав – совет.

(ГЖ.бр.1111/17 од 06.06.2017 година на Апелационен суд Битола)

(Рев2.бр.579/2017 од 19.04.2018 година на Врховен суд на РМ)

§

4. Вредност на предметот на спорот

При определување на вредноста на спорот, во предвид се зема само вредноста на главното барање, во рамки на кое пак не влегуваат каматите, парничните трошоци, договорната казна и другите споредни барања.

Согласно чл.28 став 1 од Законот за парничната постапка, кога за утврдување на составот на судот, правото на изјавување на ревизија и во други случаи предвидени во овој закон, е меродавна вредноста на предметот на спорот, како вредност на предметот на спорот се зема предвид само вредноста на главното барање. Со став 2 од истиот член предвидено е дека каматите, парничните трошоци, договорната казна и другите споредни барања не се земаат предвид, ако не го сочинуваат главното барање.

(ГЖ.бр.389/16 од 27.09.2016 година на Апелационен суд Битола)

(Рев2.бр.108/2017 од 29.03.2018 година на Врховен суд на РМ)

§

5. Уредност на предлогот за издавање на нотарски платен налог

Неоснован е приговорот на должникот-тужениот за неуредност на предлогот за издавање на нотарски платен налог, односно дека истиот не содржел податоци за електронското сандаче, од причина што во однос на содржината на таквиот предлог важат одредбите од Законот за нотаријатот од чл.69 ст.1.

Не се исполнети законските услови за отфрлање на предлогот поднесен од тужителот, од причини што таквиот предлог ги содржи сите податоци предвидени во чл.69 ст.1 од Законот за нотаријат, така што не е неопходно во предлогот до нотарот да бидат наведени податоци за електронското сандаче за електронска достава на писмената, туку тоа се однесува само кога таквите поднесоци се упатени до судот во смисла на чл.98 ст.4 од ЗПП, бидејќи само судот може да врши електронска достава.

(ТСЖ-48/18 од 22.02.2018 година, ТСЖ-49/18 од 06.02.2018 година на Апелационен суд Битола)

Во прилог на ваквиот заклучок на првостепениот и второстепениот суд се и укажувањата на Врховниот суд на Република Македонија во решението РевЗ.бр.56/2017од 06.12.2017година, во кое се истакнува дека одредбата од чл.101 ст.1 од ЗПП се применува само во фаза на претходно испитување на тужбата и пред преземање на било какви дејствија во постапката. После доставувањето на тужбата за давање можност за одговор на тужба, како и во жалбена постапка, не е предвидено овластување на судот да носи решенија кои се однесуваат на испитување на уредноста на тужбата. Ваквиот заклучок наоѓа поткрепа во одредбите од чл.263 и 265 од ЗПП каде е наведено дека по доставувањето на тужбата на одговор и закажување на подготвително рочиште или рочиште за главна расправа тужбата не може да се отфрли како неуредна.

§

6. Приговор против нотарски платен налог

Приговорот поднесен против нотарски платен налог кој не е составен од адвокат, е спротивен на чл.68 ст.2 од Законот за нотаријат и истиот

како таков е недозволен во смисла на чл.101 од ЗПП, бидејќи станува збор за недостаток предвиден во Законот за нотаријат како *lex specialis*.

Согласно одредбата од чл. 68 ст. 2 од Законот за нотаријатот, предлог за издавање на решение за нотарски платен налог врз основа на веродостојна исправа, приговорот против решението со кое е издаден нотарски платен налог или по однос на одлуката за трошоците, приговорот против решението на нотарот со кое се отфрла предлогот како неуреден, предлогот за укинување на потврдата на правосилност и извршност, приговорот против решението на нотарот за укинување на потврдата за правосилност и извршност, приговорот против одлуката на нотарот со која се одбива предлогот за укинување на потврдата на правосилност и извршност, жалбата против решението на судот, задолжително ги составува адвокат и содржат адвокатски печат и потпис, освен доколку доверител е Република Македонија.

Во конкретниот случај, приговорот поднесен против нотарскиот платен налог мора да биде составен и потпишан од страна на адвокат и да содржи адвокатски печат. Во таа смисла, правилно првостепениот суд прифатил дека во конкретниот случај не може да најде аналогна примена одредбата од чл.101 ст.2 од ЗПП, според која судот би требало да му укаже на подносителот кој нема полномошник да го исправи поднесокот. Во случајов, не станува збор за неразбирлив поднесок или поднесок кој не содржи се што е потребно да може да се постапи по него, туку станува збор за недостаток предвиден во одредба од Законот за нотаријатот, кој во случајов претставува *lex specialis* и кој, како што правилно прифатил првостепениот суд, не може да биде отстранет во смисла на одредбата од чл.101 од ЗПП.

(ТСЖ.бр.473/17 од 17.10.2017 година на Апелационен суд Битола)

§

7. Усогласување на спротивни вештачења (супервештачење)

Првостепениот суд не сторил суштествена повреда на одредбите на парничната постапка од чл.343 ст.1 в.в со чл.246 ст.2 од ЗПП, со тоа што не определил супервештачење, во ситуација кога некој факт може да се утврди или некоја околност да се разјасни со непосредно забележување на судот односно со увид на лице место, а таква

фактичка состојба се утврдува и од наодот и мислење од вешто лице приложено од едната странка, без оглед што од наодот и мислење приложен од другата странка произлегува друга состојба.

Според ставот на второстепениот суд, првостепениот суд правилно постапил што не определил супер вештачење и покрај тоа што постоеле два различни односно спротивни вешти наоди и мислења. Првостепениот суд му поклонила верба на оној наод и мислење од вешто лице кој бил во согласност со она што судот го утврдил при увидот на лице место. Второстепениот суд смета дека правилно првостепениот суд не го прифатил наодот и мислењето на другото вешто лице, затоа што наводите изнесени во тој вешт наод и мислење биле во спротивност со она што судот го утврдил со увидот на лице место.

(ГЖ-42/18 од 14.02.2018 година на Апелационен суд Битола)

§

8. Определување на трошоците во постапката за обезбедување на доказ

Постапката за обезбедување на докази е регулирана во ЗПП, па трошоците на таа постапка претставуваат дел од парничните трошоци и истите се пресметуваат согласно вредноста на предметот на спорот.

Наводите на тужителот дека трошоците на постапката настанати за обезбедувањето на докази треба да се пресметуваат согласно одредбата од чл.8 дел I т.7 од Тарифата за награда и надоместок на трошоците за работа на адвокатите на основаца од 7.000,00 денари овој суд смета дека се неосновани.

Во случајот, овој суд смета дека на тужителот му следуваат трошоците на постапката за обезбедување на докази како дел од парничните трошоци, според вредноста на делот од тужбеното барање со кој тужителот успеа во постапката, што е согласно со одредбата од чл.162 од ЗПП.

Согласно одредбата од чл.162 од ЗПП - трошоците на постапката за обезбедување на докази ги поднесува странката која поднела предлог

за обезбедување на докази. Таа е должна да и ги надомести и трошоците на спротивната странка, односно на назначениот привремен застапник. Овие трошоци странката може дополнително да ги остварува како дел од парничните трошоци, според успехот во постапката.

(ГЖ-353/2018 од 15.02.2018 година, ГЖ-355/2018 од 15.02.2018 година и ГЖ-356/2018 од 15.02.2018 година на Апелационен суд Битола)

§

9. Трошоци на постапката за состав на барање за надомест на штета до одговорно друштво за осигурување

Трошоците предизвикани за поднесено барање за надомест на штета до одговорното друштво за осигурување се потребни трошоци за водење на постапката, односно парнични трошоци и оштетениот има право на нивен надомест.

Со одредбата од чл.5 ст.2 од Законот за задолжително осигурување во сообраќајот е предвидено е дека услов за да оштетеното лице поднесе тужба за надомест на штета до надлежен суд претходно да поднело барање за надомест на штета до одговорното друштво за осигурување односно поднесувањето на барање за надомест на штета е задолжително дејствие пред поведувањето на парнична постапка за надомест на штета. Со оглед дека издатоците направени за состав на барањето за надомест на штета се по повод на постапката, тоа согласно одредбата од чл.145 ст.1 од ЗПП значи дека истите се парнични трошоци. Тие трошоци биле потребни за водење на парницата, поради што во смисла на одредбата од чл.149 од ЗПП, истите треба да му бидат надоместени на тужителот.

(ГЖ-629/18 од 03.04.2018 година на Апелационен суд Битола)

§

10. Враќање на судска такса

Нема основ за враќање на судската такса за тужба на тужителот на кој тужбата со решение му е отфрлена како неуреден поднесок во смисла на чл.101 ст.1 од ЗПП.

Согласно член 146 став 2 од ЗПП, судот нема да постапува по тужба ниту да преземе друго дејствие за кое не е платена судската такса.

Поаѓајќи од содржината на цитираната законска адредба, судот не може да постапува, ниту да презема друго парнично дејствие доколку не е платена судската такса за тужба со поднесувањето на тужбата во судот, или во рок од 15 дена од денот на поднесувањето на тужбата, а тоа пак значи дека тужителот не може да се повикува и да бара враќање на уплатената такса за тужба ако дојде до повлекување или отфрлање на тужбата. Наводот во жалбата дека парницата почнува да тече со доставувањето на тужбата до тужениот, а во конкретниот случај тужбата не била доставена до тужениот, според овој суд не претставува основ за враќање на уплатената такса за тужба. Ова од причина што парничната постапка се поведува со тужба согласно член 175 од ЗПП, и со поднесувањето на тужбата се плаќа судската такса за тужба.

(ГЖ.бр.2130/17 од 17.10.2017 година на Апелационен суд Битола)

§

11. Одлагање на рочиште

Странката ги сноси последиците од отсуство на закажано рочиште, доколку и покрај тоа што побарала одлагање на тоа рочиште, судот не се произнесол за таквото барање и странката не се заинтересирала дали судот донесол одлука по таквото барање

Кога странката со поднесок побарала одлагање на рочиштето, согласно чл.108 став 3 од ЗПП, истата е должна да се информира во судот дали барањето е прифатено.

Оваа одредба има за последица тоа што странката не може да смета дека со барањето за одлагање на рочиштето се постигнува и одлагање, туку за тоа судот мора да донесе одлука, а странката е должна да се информира дали нејзиното барање е усвоено. Во спротивно, можат да ја погодат последиците од нејзиното неприсуствување на рочиштето кое не е одложено.

(ТСЖ-690/17 од 19.03.2018 година на Апелационен суд Битола)

§

12. Прекин на парнична постапка во смисла на одредбата од чл.200 ст.1 т.5 од ЗПП

Фактот што е поднесен предлог за отворање на стечајна постапка над должникот не може да доведе до прекин на постапката во смисла на чл.200 ст.5 од ЗПП, бидејќи сеуште не настапиле правни последици од отворање на стечајна постапка, кои согласно чл.69 од Законот за стечај настапуваат со донесување на решение за отворање на стечајна постапка.

Во конкретниот случај се уште не настапиле правни последици од отворање на стечајна постапка односно неизвесно е дали Основниот суд Охрид ќе отвори стечајна постапка. Правните последици од отворањето на стечајната постапка настануваат со донесување на решение за отворање на стечајна постапка согласно чл.69 од Законот за стечај, а такво решение во конкретниот случај не е донесено. Крајно и доколку биде отворена стечајната постапка тужениот правосилната пресуда ќе може да ја пријави во стечајната маса.

(ТСЖ-484/17 од 03.10.2017 година на Апелационен суд Битола)

§

13. Правен статус на наследниците на тужителот во парнична постапка

Правните следбеници на покојниот тужител се должни да ја продолжат постапката поведена од нивниот претходник како негови законски наследници од прв наследен ред согласно чл.13 од Законот за наследување, без оглед на тоа што истите со оставинско решение не се огласени за наследници на неговата оставина односно тоа што за нивниот правен претходник не се води оставинска постапка поради немање на имот. Непостоењето на имот како оставина е од значење само за евентуалните долгови на оставилот за кои би одговарале наследниците.

Согласно член 13 од Законот за наследување, брачниот другар и децата на оставителот се наследници од прв наследен ред.

За стекнување на својството на наследник, согласно одредбата на член 127 од Законот за наследување, не е секогаш потребно едно лице да биде огласено за наследник со решение на судот. Во случајов, како што е кажано, фактот што не се води оставинска постапка за оставина на покојниот, не е од значење за својството на наследници на подносителите на жалбата.

(ГЖ.бр.1045/17 од 30.10.2017 година на Апелационен суд Битола)

§

14. Приговор за пресудена работа

Кога првостепениот суд ќе најде дека приговорот за пресудена работа е неоснован, во тој случај треба веднаш да продолжи со главната расправа и решението за приговорот да го внесе во одлуката за главна работа.

Во чл.286 ст.2 од ЗПП е наведено дека ако судот не го усвои приговорот од ставот 1 на овој член, за кои се расправало заедно со главната работа, или ако судот по одвоеното расправање не го усвои приговорот и одлучи веднаш да се продолжи со главната расправа, решението за приговорот ќе се внесе во одлуката за главната работа.

Во конкретниот случај, првостепениот суд одлучил да расправа за приговорот на противникот одвоено од главната работа, и по одвоеното расправање не го усвоил приговорот на противникот дека има пресудена работа. При ваква ситуација, кога првостепениот суд утврдил дека приговорот за пресудена работа е неоснован, требало веднаш да продолжи со главната расправа, а не да носи решение и да одлучува мериторно за приговор кој го одбил. Решението за приговорот за пресудена работа првостепениот суд ќе треба да го внесе во одлуката за главната работа.

(ГЖ.бр.1992/17 од 09.10.2017 година на Апелационен суд Битола)

§

15. Недозволена жалба

Недозволена е жалбата поднесена од полномошникот на должникот во период кога спрема истиот веќе била отворена стечајна постапка.

Тоа значи дека во моментот кога била изјавена жалба од полномошникот на тужениот, над тужениот веќе била отворена стечајна постапка, односно настанале последици од отворањето на стечајната постапка меѓу кои и престанокот на важноста на полномошното за застапување на тужениот, кои овластувања преминале на стечајниот управник. Со оглед дека жалбата на тужениот била изјавена од лице кое не било овластено за застапување, стечајниот управник не се согласил со така изјавената жалба, па дури и ја повлекол, од што произлегува дека истата не е дозволена согласно член 343 став 3 од ЗПП и согласно одредбата од член 137 од Законот за стечај.

(ТСЖ.бр.317/17 од 04.12.2017 година на Апелационен суд Битола)

§

16. Утврдување на факти во постапка по жалба пред второстепен суд

Доколку второстепениот суд смета дека од доказите произлегува поинаква фактичка состојба од онаа утврдена од првостепениот суд, должен е на јавна расправа повторно да ги изведе и цени сите докази и да утврдува факти за кои што смета дека се битни за целосно утврдување на фактичката состојба и за правилна примена на материјалното право

Второстепениот суд доколку смета дека од доказите произлегува поинаква фактичка состојба од онаа утврдена од првостепениот суд, должен е во смисла на одредбите од чл.351 став 2 од Законот за парничната постапка на јавна расправа повторно да ги изведе и цени сите докази и да утврдува факти за кои што смета дека се битни за целосно утврдување на фактичката состојба и за правилна примена на материјалното право.

(ГЖ.бр.1598/16 од 08.02.2017 година на Апелационен суд Битола)
(Рев2.бр.205/2017 од 12.04.2018 година на Врховен суд на РМ)

§

17. Дозволеност на ревизија

Одредбата од чл.372 ст.3 т.6 од ЗПП, според која без оглед на вредноста на спорот ревизија е секогаш дозволена, меѓу другото и во спорови во кои во постапката по жалба второстепениот суд ја преиначил првостепената пресуда, нема примена во случај кога ревизијата е поднесена против второстепената пресуда со која е преиначена првостепената пресуда само во делот на споредното барање, односно за каматата, имајќи ја во предвид законската одредба од чл.28 ст.1 и 2 од ЗПП.

Согласно одредбата од чл.372 ст.3 т.6 од ЗПП - по исклучок од ставот (2) на овој член, без оглед на вредноста на спорот, ревизијата секогаш е дозволена: во спорови во кои во постапка по жалба второстепениот суд ја преиначил првостепената пресуда. Согласно одредбата од чл.28 ст.2 од ЗПП - каматите, парничните трошоци, договорната казна и другите споредни барања не се земаат предвид, ако не го сочинуваат главното барање.

Со оглед дека во конкретниот случај, ревизија била поднесена против второстепената пресуда во делот со кој била преиначена првостепената пресуда за каматата, истата била недозволена.

(ТСЖ-663/15 од 16.12.2015 година, на Апелационен суд Битола)
(РЕВ 1-163/2016 од 01.11.2017 година на Врховен суд на РМ)

§

18. Изјавување на ревизија во спорови кои произлегуваат од стечајна постапка

Во спор за надомест на штета кога како странка се јавува правно лице во стечај, постапката се смета како спор од стечајна постапка, па

против правосилна пресуда донесена во втор степен, кога постојат законски претпоставки, странката може да изјави ревизија во рок од 15 дена од денот на доставувањето на препис на пресудата, а согласно чл.93-а ст.5 од Законот за стечај.

Со решение на Основниот суд во Охрид од 21.11.2016 година отворена е стечајна постапка над должникот сега тужител. Заради ваквиот факт, исполнети се условите конкретниот спор да се смета како спор од стечајна постапка, а оттука и процесно правните дејствија да се детерминираат со Законот за стечај. Пресудата на Апелациониот суд во Битола ГЖ.бр.54/18 од 13.02.2018 година примена е од страна на полномошникот на тужителот на ден 07.03.2018 година а против истата од страна на тужителот изјавена е ревизија до Основниот суд во Охрид преку препорачана пратка на ден 03.04.2018 година. Врховниот суд на Република Македонија најде дека ревизијата е ненавремена од причини што истата не е изјавена во определениот законски рок од 15 дена што е предвиден за изјавување на ревизија во стечајните постапки туку по истекот на законскиот рок.

***(ГЖ-54/18 од 13.02.2018 година на Апелационен суд Битола)
(Рев2.бр.263/2018 од 31.05.2018 година на Врховен суд на РМ)***

§

19. Изјавување на ревизија во спорови од стечајна постапка

Во споровите кои произлегуваат од стечајна постапка, рокот за изјавување на ревизија е 15 дена од денот на доставување на препис на пресудата.

Пресудата на второстепениот суд содржела престации и кон првотужениот и кон второтужениот која странка неспорно биле под стечај, а стечајниот управник на второтужениот го оспорил тужбеното барање, па и покрај фактот што против второстепената пресуда второтужениот не вложил ревизија, уваженото тужбено барање се реперкуирало на имотот на стечајниот должник – второтужениот, поради и што конкретниот спор се сметал како спор од стечајна постапка.

Согласно член 383 став 1 од Законот за парничната постапка (Службен весник на Република Македонија број 7/2011- пречистен текст), ненавремената, нецелосната, необразложената или недозволената ревизија ќе ја отфрли судијата известител на ревизискиот суд со решение, ако тоа не го сторил во границите на своето овластување првостепениот суд.

Согласно чл.93-а од Законот за стечај (Службен весник на Република Македонија број 34/2006, 84/2007, 47/2011, 79/2013), во споровите од стечајната постапка, кога е дозволено со закон против правосилна пресуда донесена во втор степен, странките можат да изјават ревизија во рок од 15 дена од денот на доставувањето на препис на пресудата.

Во конкретниот случај, пресудата на второстепениот суд била примена од страна на прво тужениот на 27.02.2017 година, а против истата била изјавена ревизија преку препорачана претка дури на 23.02.2018, што ја прави ваквата ревизија ненавремена.

(ГЖ. бр.1937/17 од 06.02.2018 година на Апелационен суд Битола)

(Рев 2.БР.230/2018 од 17.05.2018 година на Врховен суд на РМ)

§

20. Примена на одредбата на член 461 од ЗПП

Обврската за прилагање на доказ за направен обид за решавање на спорот по пат на медијација пред поднесување на тужба во смисла на чл.461 од ЗПП, се однесува и на правни лица кои се во стечај.

Согласно член 47 од Законот за изменување и дополнување на законот за парничната постапка (Сл.весник на РМ бр.124/2015), во членот 461 став 1 на почетокот на одредбата се додава бројот (1). По ставот 1 се додаваат три нови става (2), (3), и (4) кои гласат: „ Во стопанските спорови за парично побарување чија што вредност не надминува 1.000.000,00 денари, а по кои постапката се поведува со тужба пред суд, странките се должни, пред поднесувањето на тужбата да се обидат спорот да го решат по пат на медијација. При поднесување на тужбата тужителот е должен да приложи писмен доказ издаден од медијатор дека обидот за решавање на спорот по пат на медијација не успеал. Тужбата кон која не е приложен доказот од ставот 2 на овој член судот ќе ја отфрли“.

Од содржината на погоре цитираната законска одредба произлегува дека не се прави разлика во смисла на тоа дали странката која е правно лице е во стечај или не, што значи дека во постапката во стопанските спорови каков што е и предметниот спор, задолжително тужителот при поднесување на тужбата треба да приложи писмен доказ издаден од медијатор дека обидот за решавање на спорот по пат на медијација не успеал.

Во конкретниот случај, се работи за стопански спор за парично побарување во износ од 939.623,00 денари, а кон тужбата не е приложен писмен доказ издаден од медијатор дека обидот за решавање на спорот по пат на медијација не успеал.

Поради тоа, овој суд најде дека првостепениот суд сторил суштествена повреда од член 343 став 1 од ЗПП во врска со член 47 од Законот за изменување и дополнување на ЗПП, поради што ја укина побиваната пресуда и предметот го врати на првостепениот суд на повторно постапување. При тоа, првостепениот суд ќе треба да ги има во предвид укажувањата дадени во ова решение, со тоа што, пред да се впушти во мериторно одлучување по тужбеното барање, ќе треба да цени дали се исполнети условите за отфрлање на тужбата или не, и со правилна примена на одредбите од ЗПП, ќе биде во можност да донесе правилна и законита одлука.

(ТСЖ-605/17 од 12.10.2017 година и ТСЖ-599/17 од 17.10.2017 година на Апелационен суд Битола)

§

21. Определување на издршка

Околноста што тужениот засновал ново семејство, односно во вториот брак имал две деца кои требало да ги издржува, како и околноста што тужениот отплаќал кредит, нема влијание на неговата обврска да придонесува за издржување на малолетниот тужител, бидејќи истиот е должен како спрема двете деца од вториот брак, совесно да ја исполнува родителската обврска и спрема детето од првиот брак, а како млад и работоспособен може и треба да заработи за да им овозможи на децата средства за нормален живот.

Основниот суд во Охрид со пресуда го одбил како неосновано тужбеното барање на малолетниот тужител преку законскиот застапник,

со кое барал издршката определена со спогодба на основниот суд Охрид, да се зголеми така што во иднина почнувајќи од денот на поднесувањето на тужбата, тужениот да му плаќа на малолетниот тужител месечно по 4.000,00 денари на име издршка најдоцна до 5-ти во месецот за тековниот месец на сметка на малолетниот тужител што се води во банка,се додека за тоа постојат законски услови, а за доцнење на секој стасан поединечен износ да плаќа законска казнена камата од денот на доспевањето до конечната исплата. Апелациониот суд во Битола со пресуда ја уважил жалбата на тужителот и ја преиначил пресудата на Основниот суд Охрид на начин што го усвоил тужбеното барање на тужителот. Издршката определена со спогодба на Основниот суд Охрид ја зголемил така што во иднина почнувајќи од денот на поднесувањето на тужбата, тужениот да му плаќа на малолетниот тужител месечно по 4.000,00 денари на име издршка најдоцна до 5-ти во месецот за тековниот месец на сметка на малолетниот тужител што се води во Охридска банка,се додека за тоа постојат законски услови,а за доцнење на секој стасан поединечен износ да плаќа законска казнена камата од денот на доспевањето до конечната исплата. Постапувајќи по изјавената ревизија на тужениот против пресудата на второстепениот суд Врховниот суд најде дека ревизијата е неоснована.

Врховниот суд наоѓа дека второстепениот суд правилно го применил материјалното право кога оценил дека првостепениот суд погрешно утврдил дека нема промена на околностите на страната на тужителот и не го ценел фактот дека тоа што од постигнувањето на спогодбата со која тужениот се согласил да плаќа месечна издршка за своето малолетно дете од по 3.000,00 денари, месечно, па до поднесување на тужбата поминале две години и малолетниот тужител во време на донесување на второстепената пресуда наполнил 13 години, со што се зголемиле трошоците за исхрана, облека и обувки, како и потреби околу неговото школување. Околноста што тужениот засновал ново семејство, односно во вториот брак имал две деца кои требал да ги издржува како и околноста што тужениот отплаќал кредит нема влијание на неговата обврска да придонесува за издржување на малолетниот тужител, бидејќи истиот е должен како спрема двете деца од вториот брак, совесно да ја исполнува родителската обврска и спрема детето од првиот брак, а како млад и работоспособен може и треба да заработи за да им овозможи на децата средства за нормален живот.

(ГЖ.бр.1504/16 од 13.10.2016 година на Апелационен суд Битола)

(Рев2.бр.49/2017 од 26.04.2018 година на Врховен суд на РМ)

2.2. Облигационо право

1. Дозволена самопомош (член 149 од Законот за облигационите односи)

Во ситуација кога тужениот кој бил нападат од тужителот превзел дејствија за да отстрани натамошни повреди кои непосредно му се заканувале, на тужителот не му следува надомест на штета поради повредите со кои се здобил, бидејќи тие се резултат на превземените дејствија на самопомош од страна на тужениот и нема вина на негова страна.

Имајќи во предвид како се одвивал целиот настан во кој тужителот најпрво го повредил тужениот нанесувајќи му повреди на носот, следеле дејствија на тужениот да отстрани натамошни повреди кои непосредно му се заканувале, кој презел активности на притискање на тужителот кон оградата со меѓусебно физичко туркање и пад на земјата после што тужителот се пожалил на болки. Што значи биле исполнети условите за самовласна заштита, бидејќи постоела потреба да се отстрани натамошна повреда на тужениот, а со оглед на околностите постоела закана за непосредна опасност да дојде и до друга повреда, па ваквата заштита од негова страна била нужна и начинот на отстранување на повредата со кој се послужил тужениот одговара на приликите во кои постоела опасноста од повреда со оглед дека тој веќе претрпел една таква непосредно пред паѓањето на двајцата на земја. Со тоа отпаѓа обврската на тужениот да му ја надомести штетата на тужителот.

(ГЖ-1127/17 од 06.09.2017 година на Апелационен суд Битола)

§

2. Право на надомест на штета на лице незаконито лишено од слобода

Интензитетот на душевната болка поради неосновано лишување од слобода е поголем кога случајот е медиумски покриен, односно кога лишувањето од слобода е медиумски експонирано.

Во конкретниот случај, Врховниот суд на РМ оцени дека душевната болка кај тужителите поради неосновано лишување од слобода била поголема со оглед на медиумската покриеност на самиот случај, односно медиумски било експонирано лишувањето од слобода кај тужителите, а со тоа им се нарушил угледот кои тие го уживале како личности. Врховниот суд на Република Македонија наоѓа дека во ваков случај справедлив надоместок би бил износ од 6.000,00 денари, за секој ден изминат во притвор поради неосновано лишување од слобода, од причина што роднините пријателите и други граѓани ги избегнувале тужителите со оглед на кривичното дело за кое биле теретени, и ги нарекувале со погрдни зборови.

***(ГЖ-20/15 од 15.01.2015 година на Апелационен суд Битола)
(Рев.2.бр.56/16 од 08.06.2018 година на Врховен суд на РМ)***

§

3. Надомест на штета, придонес на оштетениот

Во спор за надомест на нематеријална штета која настапила како последица на сообраќајна незгода, од значење е да се утврди дали оштетениот користел сигурносен појас, за да се испита дали истиот има свој придонес за настанување на повредите и претрпената штета.

Во конкретниот спор тужителката не користела сигурносен појас. Фактот што оштетената седела на задното седиште, не е од значење за обврската за користење на сигурносен појас. Некористењето на сигурносен појас е можен основ за утврдување на придонес на оштетениот во настанувањето на штетата. Бидејќи тужителката не го користела сигурносниот појас во моментот на незгодата, судот и утврдил придонес од 20% и застанал на стојалиште дека на тужителката и следува справедлив паричен надмест намален за 20% колку што бил утврдениот придонес.

***(ГЖ-1942/15 од 07.12.2015 година на Апелационен суд Битола)
(Рев.2 бр.267/2016 од 31.05.2018 година на Врховен суд на РМ)***

§

4. Надомест на штета

Тужителот има право на надомест на материјална штета во паричен износ, само доколку прво докаже дека не е можно преземање на дејствија од страна на тужениот за враќање на состојбата како пред настанување на предметната штета.

Тужителот со тужбата побарувал од тужениот да му исплати определен износ на пари како надомест на штета од причина што тужениот иако бил задолжен со извршна исправа да му предаде на тужителот определен објект, тужениот постапил по таквото задолжение со задоцнување, а по предавањето се утврдило дека на објектот биле извршени определени градежни зафати поради кои објектот се разликувал од тоа како требало да изгледа согласно проектот за градба.

Согласно член 174 став 4 од Законот за облигационите односи судот ќе му досуди на оштетениот надомест во пари кога тој го бара тоа, освен ако околностите на дадениот случај го оправдуваат воспоставувањето на поранешната состојба.

Второстепениот суд заклучил дека ваквото тужбено барање било неосновано од причина што тужителот не докажал дека враќањето во поранешна состојба на таквиот објект било невозможно да се изведе, а имајќи предвид дека согласно погоре цитираниот член прво треба да се побара, односно да се докаже дека враќање во поранешна состојба не е можно, па дури доколку тоа не е можно, дозволено е да се бара надомест на штета во паричен износ.

(ГЖ.бр.653/17 од 04.04.2017 година на Апелационен суд Битола)

(Рев2.бр.460/2017 од 23.05.2018 година на Врховен суд на РМ)

§

5. Штета поради неосновано рушење на објект

Во парничната постапка во која се бара да се утврди дека предметниот објект бил неосновано срушен и надомест на материјална штета, како доказ се цени приложеното правосилно одобрение за отстранување (рушење) на објекти склони кон уривање,

издадено од надлежен орган, а не се од влијание наводите дека постоеле незаконности на таквото одобрение за кое се одлучува во друга постапка. Рушењето на објектот е правна последица од правосилноста на одобрението.

Во конкретниот случај, кон рушење на објектот е пристапено врз основа на правосилно одобрение за отстранување на објекти склони кон уривање донесено во управна постапка, што значи во ситуација кога постои правосилно одобрение за отстранување на објектот, рушењето претставува правна последица од правосилноста на истото и не може да се бара надомест на штета поради рушењето.

*(ГЖ-162/16 од 23.02.2016 година на Апелационен суд Битола)
(РЕВ2.бр.311/2016 од 28.06.2017 година на Врховне суд на РМ)*

§

6. Застареност на побарување за надомест на штета причинета со кривично дело

Со поведувањето на кривична постапка се прекинува застарувањето на кривичното гонење и се прекинува застарувањето на барањето за надомест на штета причинета со кривично дело, доколку оштетениот пријавил оштетно побарување во таа постапка. Застарувањето почнува да тече одново од денот кога оштетениот ја примил пресудата со која обвинетиот е огласен за виновен за кривичното дело со кое е причинета штетата, само доколку тужбата биде поднесена во рок од 3 месеци по приемот на кривичната пресуда.

Во случајот, тужителите со тужбата бараат надомест на материјална штета причинета со сторено кривично дело.

Во спорот била донесена пресудата пресуда П4 бр.26/14 на Основниот суд Битола со која е делумно усвоено тужбеното барање на тужителите, а тужениот е задолжен да им плати на име надомест на штета сторена со кривично дело, износ од 4.192.837,00 денари. Пресудата е потврдена со пресуда ГЖ-188/15 на Апелациониот суд Битола.

Во првостепената постапка е истакнат приговор за застареност на тужбеното барање.

Според решението **РЕВ2.бр.76/2016**, со кое биле укинати пресудата **ГЖ-188/15 на Апелациониот суд Битола** и пресудата **П4 бр.26/14 на Основниот суд Битола**, Врховниот суд на Република Македонија смета дека од решително значење за одлучувањето по приговорот на тужениот за застареност на тужбеното барање е да се утврди кога тужителот ја примил правосилната кривична пресуда. Истото од причина што од тогаш почнува да тече рокот од 3 месеци за поднесување на тужба во редовна постапка во смисла на член 379 став 2 од Законот за облигационите односи, во кој рок оштетениот е должен да поднесе редовна тужба, за да може да се смета дека рокот за застареност на барањето за надомест на штета е прекинат со отпочнатата кривична постапка, а од правосилноста на кривичната одлука, рокот за застареност започнува одново да тече.

Во повторената постапка, со првостепената пресуда тужбеното барање на тужителите е одбиено како неосновано, поради застареност.

Во пресудата **ГЖ-1093/18** донесена во повторената постапка, со која е потврдена првостепената пресуда, второстепениот суд утврдил дека со кривичната пресуда, обвинетиот бил огласен за виновен, а оштетената била упатена своето имотно - правно побарување да го оствари во парнична постапка. Оштетената ја примила кривичната пресуда на ден 21.10.2004 година, а предметната тужба била поднесена на ден 05.11.2017 година. При таква состојба, второстепениот суд одлучил дека предметната тужба била поднесена по истекот на рокот од три месеци од кога оштетената ја примила предметната кривична пресуда, а исто така изминал и рокот од член 366 став 1 од Законот за облигационите односи, што значи дека постои застареност на барањето истакнато со тужбата, па правилно првостепениот суд истото го одбил како неосновано.

Согласно одредбата од член 365 став 1 од Законот за облигационите односи - побарувањето на надомест на штета застарува за три години од кога оштетеникот дознал за штетата и лицето која ја сторило штетата, а согласно став 2 од истиот член во секој случај ова побарување застарува за пет години од кога настанала штетата.

Согласно одредбата од член 366 став 1 од ЗОО - кога штетата е причинета со кривично дело, а за кривичното гонење е предвиден подолг рок за застареност, барањето за надомест на штета спрема одговорното лице застарува кога ќе измине времето определено за застареност на кривичното гонење, а согласно со став 2 од истиот член - прекинат на застарувањето на кривичното гонење повлекува со себе и прекин на застарувањето на барањето за надомест на штета.

Согласно одредбата од член 379 став 1 од ЗОО - ако тужбата против должникот е отфрлена поради ненадлежност на судот или поради некоја друга причина која не се однесува на суштината на работата, па доверителот повторно подигне тужба во рок од 3 месеци од денот на правосилноста на одлуката за отфрлање на тужбата, се смета дека застарувањето е прекинато со првата тужба. Согласно со став 2 од истиот член - истото важи и за повикување во заштита и истакнување на пребивање на побарувањето во спор, како и во случај кога суд или друг орган го упатил должникот своето пријавено побарување да го остварува во процесна постапка.

Според цитираните одредби, со поведување на кривичната постапка настанува прекин на застареноста на барањето за надомест на штета. Прекилот на застареноста на барањето за надомест на штета трае до правосилноста на пресудата со која обвинетиот бил огласен за виновен и осуден за кривично дело од кое произлегува и барањето за надомест на штета. За оштетениот прекилот трае до приемот на правосилната пресуда, од кога рокот за застареност почнува да тече одново. Меѓутоа, услов за да истиот рок отпочне да тече одново, е тужбата за надомест на штета да биде поднесена во рок од 3 месеци по приемот на правосилната одлука во кривичната постапка.

*(ГЖ-188/15 од 04.03.2015 година на Апелационен суд Битола)
(РЕВ2.бр.76/2016 од 31.05.2017 година на Врховен суд на РМ)
(ГЖ-1093/18 од 03.07.2018 година на Апелационен суд Битола)*

*** На седница на Граѓанскиот оддел на Апелациониот суд Битола одржана на ден 10.02.2017 година, донесен е ЗАКЛУЧОК кој гласи:

Рокот за застареност за надомест на штета започнува да тече одново доколку тужбата е поднесена во рок од три месеци од приемот на правосилната пресуда со која е завршена кривичната постапка во која е истакнато оштетно побарување.

§

7. Побарување на надомест на штета на нарачувач од изведувач

Доколку објектот е изграден според проектната документација и при постоење на писмена согласност од нарачувачот, изведувачот нема обврска за исплата на надомест на штета во вид на пенали.

Второстепениот суд ја потврдил првостепената одлука со која било утврдено дека тужениот нема обврска за надомест на причинетата штета бидејќи објектот бил изграден според проектираната документација и писмена согласност од нарачувачот, кој со тужбата побарал исплата на штета во вид на пенали согласно чл.58 од склучениот договор, иако немало финален извештај односно прифатена спогодба за конечниот извештај. Првостепениот суд ценејќи ги одредбите од чл.141, 251 и 649 од ЗОО, како и членовите 650, 652 и 660 од истиот закон, смета дека согласно чл.58 од договорот, биле предвидени други можности пред да се пристапи кон барање за наплата на пенали, односно да се изврши корекција на опремата на негов трошок, а во случајот таквата постапка не била испочитувана. Дотолку повеќе што изградениот објект со наведените отстапувања бил примен од тужителот без никаква забелешка. Притоа, судот го одбил како неосновано приговорот за застареност на побарувањето бидејќи не бил изминат законскиот рок согласно чл.364 од ЗОО.

По однос на приговорот за пасивна легитимација на тужениот, во смисла дека за причинетата штета требало да одговара надзорот именуван од страна на тужителот, таквиот приговор судот го одби како неоснован од причини што согласно договорот за градење и чл.649 од ЗОО, изведувачот одговара за квалитетот на изведените работи.

(ТСЖ–744/2018 од 25.04.2018 година на Апелационен суд Битола)

§

8.Предавање во владение и надомест на штета

Доколку закупецот не му го врати на закупадавацот закупениот предмет по престанокот на договорот за закуп, со тоа му причинува штета на закупадавецот.

Второстепениот суд се согласил со одлуката на првостепениот суд и смета дека во конкретниот случај се исполнети законските претпоставки за надомест на штета, бидејќи тужителот докажал дека со договорот му го дал под закуп на тужениот предметното земјиште кое било во сопственост на тужителот, а по престанокот на договорот тужениот не го предал назад во владение закупеното земјиште и истото продолжил да го користи, поради што е должен за тој период да му исплати на тужителот надомест на штета во вид на изгубена закупнина.

(ТСЖ-188/2018 од 07.05.2018 година на Апелационен суд Битола)

§

9. Регресен долг

Доколку штетата е предизвикана од небрежност со возило сопственост на правно лице, управувано од лице вработено во истото, правото на регрес на исплатената штета постои само спрема правното лице, а не и кон вработениот кој го управувал возилото.

Правилно првостепениот суд согласно чл.995 ст.1 и ст.4 од ЗОО, го одбил тужбеното барање , второтужениот да биде солидарно задолжен со првотужениот на име регресен долг. Во ставот 4 од чл.995 од ЗОО, исклучено е правото на суброгација на тужителот спрема второтужениот бидејќи истиот како учесник во сообраќајната незгода, штета ја предизвикал како вработен кај првотужениот, без намера туку од небрежност, а обврската за осигурување на возилото било на страна на првотужениот.

Правилно првостепениот суд прифатил дека, во конкретниот случај не може да се примени одредбата од чл.64 од Законот за задолжително осигурување во сообраќајот према второтужениот, бидејќи согласно чл.995 ст.4 од ЗОО, исклучено е правото на суброгација на тужителот спрема второтужениот од причини што правото на регрес произлегува од правото на суброгација кое тужителот во случајот го немал према второтужениот.

(ТСЖ–147/2018 од 25.04.2018 година на Апелационен суд Битола)

§

10. Побарување на камата

Кога долгот е утврден со правосилна пресуда, а на доверителот му бил исплатен после парациониот рок, доверителот има право во посебна парница да бара од должникот да му плати камата на главницата и тоа сметано од истекот на парациониот рок до извршената исплата на главницата

Со чл.268 став 3 од ЗОО, е предвидено дека на повремено стасаните парични давања тече казнена камата од моментот кога до судот е поднесено барање за нивна исплата. Меѓутоа, кога долгот е утврден со правосилна пресуда, а на доверителот му е исплатен после парициониот рок, тогаш доверителот може во посебна парница да бара од должникот да му плати камата на исплатениот износ на главницата, и тоа пресметана за време од истекот на парициониот рок до извршената исплата на главницата.

(ГЖ-810/18 од 16.04.2018 година на Апелационен суд Битола)

§

11. Застареност на побарувањето во договорите за вршење на управувачки работи

Побарувањата кои произлегуваат од договорот за заемни односи и договорот за вршење на управувачки работи на зградата застаруваат за 3 години, согласно одредбата од чл. 363 од ЗОО, бидејќи во случајов се работи за побарувања од договори во прометот на стоки и услуги.

Во состојба кога се склучени и постојат односно произведуваат правно дејство договорот за заемни односи и договорот за вршење на управувачки работи на зградата, со кои за сите сопственици на посебни делови од зградата е предвидена обврска за плаќање на месечен надомест за вршењето на услуги од тужителот, овој суд смета дека и за тужениот постои таква обврска како сопственик на станот.

Жалбените наводи на тужениот дека за побарувањето на тужителот важи едногодишен рок на застареност бидејќи услугите биле извршени за потребите на домаќинството, овој суд смета дека се неосновани. Во случајот, првостепениот суд правилно ја применил одредбата од чл.363 од ЗОО - меѓусебни побарувања од договор во прометот на стоки и услуги, затоа што се работи за побарување од договори во прометот на стоки и услуги и тоа побарување застарува за три години.

(ГЖ-114/2018 од 08.02.2018 година на Апелационен суд Битола)

§

12. Стекнување без основа

При состојба кога истата обврска тужителот ја платил два пати, и тоа еднаш ја платил доброволно на тужениот, а вториот пат на примачите на отстапеното побарување по пат на присилно извршување, настанат е облигационо правниот однос помеѓу странките за стекнување без основа и тоа зголемување на имотот на тужениот, намалување на имотот на тужителот, а во отсуство на правен основ кој би го оправдал намалувањето на имотот на тужителот односно зголемувањето на имотот на тужениот.

Врховниот суд наоѓа дека пониските судови правилно го примениле материјалното право кога го усвоиле тужбеното барање на тужителот и прифатиле дека тужениот без основ се стекнал со износ од 4.740.903,00 денари. Во фактичката состојба пониските судови утврдиле дека тужителот вкупно исплатил на тужениот износ од 4.740.903,00 денари. Овие средства веднаш биле повлечени од сметката на тужениот од страна на извршител и биле уплатени во корист на доверителот во тој предмет. По барање на примачите на отстапеното побарување извршител М.Н. донела Налог за извршување за наплата на побарување по пресуда П4-248/13 од 11.02.2014 година и од тужителот е наплатен износ од 5.060.441,00 денари. Неспорно е дека истата обврска тужителот ја платил два пати, и тоа еднаш ја платил доброволно на тужениот, а вториот пат на примачите на отстапеното побарување по пат на присилно извршување. Оттука, според Врховниот суд при ваква состојба на работите во конкретниот случај настанат е облигационо правниот однос помеѓу странките за стекнување без основ и тоа зголемување на имотот на тужениот, намалување на имотот на тужителот, постоење на корелација помеѓу намалувањето и зголемувањето и отсуство односно не постоење на правен основ кој би го оправдал намалувањето на имотот на тужителот односно зголемувањето на имотот на тужениот.

Во конкретниот случај не се исполнети условите да се прифати дека на страната на тужителот постоела волја за доброволна исплата, нити пак дека тужителот се согласил да биде оштетен. Тужениот во текот на постапката со ништо не докажал дека тужителот имал намера и волја да му плати на тужениот нешто што не долгува. Заради истото, Врховниот суд оценил дека правилно пониските судови прифатиле дека тужениот има обврска сега побаруваниот износ да му го врати на тужителот

согласно правилата за двојна исплата предвидени во член 201 од Законот за облигационите односи.

**(ГЖ-703/17 од 09.05.2017 година на Апелационен суд Битола)
(Рев.бр.457/2017 од 10.05.2018 година на Врховен суд на РМ)**

§

13.Надоместок за неовластено користење на електрична енергија

Во состојба кога потрошувачката на електричната енергија била направена од друго правно лице, а не од тужената како корисник на предметното манипулирано броило кое сеуште се водело на име на тужената, одговорноста за обврските кои настанале со манипулацијата на броилото паѓаат на товар на тужената. Со самиот факт што тужената дозволила предметното броило да биде користено од друго лице, постои одговорност на тужената како регистриран корисник на броилото за настанатата штета на тужителот која е во обврска да му ја исплати.

Во случајот, тужената знаела дека предметното броило ќе биде користено од друго лице, меѓутоа тоа не го пријавила кај тужителот, што би ја ослободило од одговорноста од евентуалната штета која би настанала за периодот кога правното лице го користело таквото броило. Фактот што тужената во кривичната постапка била ослободена од обвинение дека извршила манипулација на конкретното броило, не ја ослободува и од одговорноста во граѓанско правна смисла за настанатата штета на тужителот. Утврдената вина на тужената пред граѓанскиот суд претставува основ за граѓанско правна одговорност во смисла на чл.145 од ЗОО која е различна од концептот и последиците за вина во кривично правна смисла, а која е регулирана со одредбите од КЗ.

**(ГЖ-2791/15 од 28.03.2016 година на Апелационен суд
Битола)
(РЕВ 2-333/2016 од 18.01.2018 година на Врховен суд на РМ)**

§

14. Промена на корисник на електрично броило

При промена на сопственоста на определена недвижност, новиот сопственик има право да бара приклучување на електричната мрежа без притоа да ги има намирено претходните сметки за електрична енергија на претходниот сопственик на таа недвижност.

Во случајот, тужителот врз основа на договор за отстапување и распределба на имот за време на живот извршил упис на правото на сопственост во јавните книги, а потоа поднел писмено барање до тужениот за промена на корисник на броилото. Тужениот одговорил дека тужителот прво треба да го превземе долгот на претходниот корисник со изјава на нотар, а потоа ќе се склучел нов договор за снабдување на електрична енергија. Тужителот со тоа не се согласил.

Согласно член 30 од Правилата за снабдување на тарифните потрошувачи на електрична енергија, во случај на промена на сопственоста на објектот на корисникот или издавање на објектот под закуп од страна на корисникот на објектот на новиот корисник, новиот корисник како тарифен потрошувач на електрична енергија е должен да поднесе барање за склучување на договор за продажба со снабдувачот и достави докази за промена на сопственоста или давање под закуп до снабдувачот и до операторот на соодветниот систем; по исполнување на обврските од став 1 на овој член од страна на новиот корисник, снабдувачот ќе склучи договор за продажба на електрична енергија со корисникот.

Согласно чл.31 ст.1 од Правилата за снабдување на тарифните потрошувачи на електрична енергија, сметките или фактурите за испорачаната електрична енергија до моментот на раскинување на договорот за снабдување со претходниот корисник на објектот, односно до моментот на склучување на договорот за снабдување со електрична енергија со новиот корисник како тарифен потрошувач, се обврска на претходниот корисник.

При состојба, кога тужителот имал законски гарантирана можност да бара приклучување на електричната мрежа, со извршениот упис како сопственик на станот врз основа на договорот за отстапување и распределба на имот за време на живот, а согласно Правилата за снабдување на тарифните потрошувачи на електрична енергија, како услов за склучување на новиот договор за снабдување со електрична енергија, никаде не се бара да бидат намирени во целост обврските кои

до тој момент ги имал претходниот корисник на таквото броило, второстепениот суд смета дека правилно прифатил првостепениот суд кога го задолжил тужениот да изврши промена на корисникот на броило и тоа од име претходниот корисник на име на тужителот како нов корисник и со истиот да склучи договор за користење на дистрибутивен систем за електрична енергија и да го приклучи на електрична мрежа.

(ГЖ-898/18 од 23.04.2018 година на Апелационен суд Битола)

§

15. Побивање на должникови правни дејствија

Не се исполнети законските услови за побивање на располагањата на третото лице, во ситуација кога во моментот на склучувањето на договорите, тужителот немал статус на доверител спрема третото лице, односно немал стасано побарување спрема должникот.

Во моментот кога третото лице, располагало со недвижниот имот во корист на сега тужените, побарувањето на тужителот не само што не било стасано, туку и воопшто не постоело, за да може со тужба за побивање на должниковите правни дејствија да бара губење на правното дејство на склучените договори за купопродажба во висина на исполнување на неговото побарување кое што тужителот го стекнал во судска постапка врз основа на правосилно решение за противизвршување.

***(ГЖ-56/18 од 07.02.2018 година на Апелационен суд Битола)
(Рев.2.бр.219/2018 од 14.06.2018 година на Врховен суд на РМ)***

§

16. Побивање на должникови правни дејствија

Нема основ за побивање должникови правни дејствија кои се состојат во давање на товарни моторни возила на користење на друго лице, а притоа не бил извршен пренос на сопственоста.

Првостепениот суд прифатил дека договорите за купопродажба и договорите за здружување биле без правно дејство во однос на тужителот на име главен долг и камата, заедно со трошоците на постапката според извршната исправа и трошоците на извршувањето според налогот за извршување и ги задолжил тужените да трпат тужителот да го намираи своето побарување кое го има спрема нив.

Со ваквиот заклучок на првостепениот суд не се согласил второстепениот суд, кој е на мислење дека првостепениот суд постапил спротивно на чл.272 ст.2 од ЗОО, со тоа што го уважил тужбеното барање и спрема второтужениот иако помеѓу прво тужениот и второтужениот за оттуѓените возила биле склучени договори за здружување, а во кој договори како што и самиот првостепен суд утврдил товарните моторни возила на второтужениот му се дадени само на користење заради обавување на дејноста, а не бил извршен пренос на сопственоста. Со ова се доведува под сомневање пасивната легитимација на второтужениот во овој спор, на што тој и приговорил во одговорот на тужба.

(ТСЖ - 148/2018 од 16.05.2018 година на Апелационен суд Битола)

§

17.Утврдување ништовност на договор

Доколку договорот за времено користење на угостителски објект е склучен од страна на несопственик, кој немал никакво право и овластување да располага со тој имот, таквиот договор е ништовен.

Второстепениот суд одлучил дека правилно утврдил првостепениот суд дека предметниот договор склучен помеѓу тужените е ништовен. Првотужениот не можел да склучува вакви договори бидејќи немал никаква легитимација, во ситуација кога предметниот деловен простор бил во сопственост на тужителот, а од друга страна со решение на Општина Охрид, барањето на првотужениот за утврдување на правен статус на бесправно изграден објект, му било одбиено како неосновано. Од тука произлегува и правниот интерес на тужителот за поднесување на ваква тужба. Склучениот договор е ништовен бидејќи е склучен од

несопственик кој што немал никакво право и овластување да располга со имот кој што е во сопственост на тужителот.

(ТСЖ-109/2018 од 10.05.2018 година на Апелационен суд Битола)

§

18. Ништовност на договор за дар во форма на нотарски акт

Кога определен договор за дар е огласен за ништовен, се смета дека ништовноста настанала од моментот на склучување на тој договор, а не од моментот кога е утврдена ништовноста.

Договорот за дар врз основа на кој прво и второ тужениот стекнале право на сопственост е ништовен, а последицата на ништовноста на договорот се смета дека настанала од моментот на склучувањето на договорот, а не од моментот кога е утврдена ништовноста. Правото на сопственост на прво и второ тужениот станало правно неважечко по донесената пресуда од 26.07.2012 година, со кое е утврдено дека договорот е ништовен и не произведува правно дејство, па при ваква состојба, при постоење на правосилна пресуда се она што следело како правна последица на ништовниот договор за дар нема правно дејство. Според тоа, правилно заклучил првостепениот суд дека договорот за дар не произведува правно дејство и како последица на ништовноста треба да биде бришан како прибелешка на предметниот имот во катастарската евиденција, а тужените да ја трпат последицата од ништовноста.

(ТСЖ – 160/2018 од 02.05.2018 година на Апелационен суд Битола)

§

19. Ништовност на договор за доживотна издршка

Фактот што едниот од примателите на издршката починал после 10 дена од склучувањето на договорот за доживотна издршка, не значи дека постоел несразмер во меѓусебните давања и земања и не

доведува до ништовност на договорот, бидејќи во време на склучувањето на договорот не можело да се претпостави колку ќе трае извршувањето на обврската на давателите на издршката.

Договорот за доживотна издршка бил склучен во законито пропишана форма со слободно изразена волја на договорените страни. Не е спорно дека истиот бил склучен 10 дена пред смртта на едниот примател на издршката, но имајќи ги во вид исказите на погоре наведените сведоци за дотогашните односи помеѓу договорните страни се доаѓа до заклучок, дека и двете страни при склучувањето на договорот ја имале во предвид веќе премолчено договорената обврска за издржување кои давателите на издршката ја извршувале и пред склучување на договорот кој што факт е неспорен, бидејќи меѓусебното почитување и пружената помош со внимание од страна на тужените на своите дедо и баба траеле од многу порано пред склучувањето на договорот.

Примателите на издршката во време на склучувањето на договорот располагале по сопствена волја, биле психофизички способни да управуваат со своите постапки и да го сфатат нивното значење, покојните приматели на издршката не биле присилени ниту доведени во заблуда, како и не се утврди дека примателите на издршката биле присилени од некого, туку сведоците заедно со договарачите пристапиле пред нотарот токму поради фактот што биле добри познаници, а нотарот го составил нотарскиот акт со идентификација на личните карти на странките, што укажува дека во случајов не може да стане збор за ништовност на договорот за доживотна издршка.

(ГЖ-878/17 од 05.09.2017 година на Апелационен суд Битола)

§

20. Ништовност на договор за доживотна издршка

Фактот што примателот на издршката во време кога е склучен договорот не бил сопственик на парцелата, не значи дека договорот е противуставен, противзаконит или е спротивен на добрите обичаи за да истиот се смета за ништовен.

Според Врховниот суд на РМ, имајќи ги во предвид одредбата од чл.95 од Законот за облигационите односи, односно одредбата од член 103 од Законот за облигационите односи кој бил во важност во времето кога е

склучен договорот за доживотна издршка, правилен е ставот на второстепениот суд дека предметниот договор за доживотна издршка не е ништовен. Фактот што примателот на издршката во време кога е склучен договорот не бил сопственик на парцелата, не го прави договорот противуставен, противзаконит или спротивен на добрите обичаи за да истиот се смета за ништовен. Впрочем, како што укажал и второстепениот суд, своите сопственички права вистинскиот сопственик на недвижноста која била опфатена со договорот за доживотна издршка евентуално може да ги остварува во друг вид на постапка преку сопственичка тужба.

*(ГЖ-1856/16 од 22.11.2016 година на Апелационен суд Битола)
(Рев2.бр.392/2017 од 26.04.2018 година)*

§

21. Раскин на договор за доживотна издршка

Тужителката не може да се повикува на неизвршување на договор за доживотна издршка како причина за негово раскинување, во ситуација кога истата по своја волја го напуштила домот и се преселила на друго место, со што му оневозможила на тужениот да ја исполнува обврската по договорот и самата го спречила уредното и целосно извршување на договорните обврски.

Во конкретниот случај, еден од примателите на издршката - таткото на тужениот ја добивал потребната нега од тужениот, кој се грижел за него цело време, се грижел за него додека бил во болница во Прилеп, а потоа останал со него и еден месец на болница во Скопје, бидејќи и самата тужителка во својот исказ навела дека тужениот се грижел за својот татко во Скопје, па оттука правилно првостепениот суд прифатил дека тужениот целосно го исполнил договорот према примателот на издршката.

Од друга страна, од изведените докази не произлегува дека тужениот одбил да се грижи за тужителката како втор примател на издршката, туку дека тужителката по своја волја го напуштила домот со тужениот и склучила брак со сведокот. При ваква состојба, тужителката не може да се повикува на неизвршување на договорот како причина за раскинување на договорот, бидејќи со тоа што го напуштила домот со тужениот, самата го спречила уредното и целосното извршување на договорните обврски. Со тоа што тужителката во текот на исполнувањето на договорот за доживотна издршка по своја волја се преселила да живее

на друго место, на тужениот како давател на издршката му е оневозможено да ја исполнува обврската од договорот. Тужителката не може да бара раскинување на договорот поради неисполнување бидејќи тужителката не докажа дека постои вина кај тужениот за изменетите услови.

(ГЖ.бр.2066/17 од 10.10.2017 година на Апелационен суд Битола)

§

22. Договор за закуп

Писмената форма на договорот за закуп не е услов за негова полноважност

И покрај фактот што помеѓу странките не бил склучен писмен договор за закуп, се смета дека помеѓу нив бил воспоставен должничко доверителен однос. Од одредбата на член 570 став 1 од Законот за облигационите односи, произлегува дека договорот за закуп е неформален договор, односно дека писмената форма на овој договор не е услов за негова полноважност.

**(ТСЖ-72/17 од 13.02.2017 година на Апелационен суд Битола)
(Рев1.бр.120/2017 од 26.04.2018 година)**

*** Правен заклучок на Апелационен суд Битола и на Врховен суд на Република Македонија искажани во погоренаведените одлуки.**

§

23. Закупнина после раскин на договор за закуп

Кога закупаецот продолжил да ја користи и владее недвижноста предмет на договорот за закуп и по изјавата за раскинување на договорот од закуподавецот поради неисполнување на обврските по договорот, со самото тоа закупаецот прифатил да деловниот простор го користи согласно утврдените услови во договорот вклучително и за висината на закупнината, па истиот е должен на закуподавачот

да му ја исплати закупнината за периодот додека го користи деловниот простор.

И покрај тоа што договорот еднострано бил раскинат на ден 02.05.2014 година, поради неисполнување на обврските по договорот врз основа на одредбата од член 113 од Законот за облигационите односи, тужениот и понатаму продолжил да го владее деловниот простор, па со тоа тужениот прифатил деловниот простор да го користи согласно условите во договорот. Во таков случај, тужениот е должен на тужителот за спорниот период на име стекнување без основ да му ја исплати закупнината.

(ГЖ.бр.1660/17 од 12.10.2017 година на Апелационен суд Битола)

§

24. Утврдување делумна ништовност на договор за закуп

Постоење на мана на волјата во однос на површината и висината на закупнината во договорот за закуп, претставува основ за поништување на договорот - рушливост, а не за негова апсолутна ништовност, поради што правото да се бара поништување на овој договор престанува со истекот на рокот од една година од дознавањето на причините за рушливост.

Со противтужбата, тужителот барал да се утврди делумна ништовност на договорот за закуп на деловен простор, од причина што постоеле мана на волјата при скучувањето на таквиот договор, а по однос на површината на објектот кој се земал под закуп и висината на закупнината.

Второстепениот суд и Врховниот суд заклучиле дека причината за делумната ништовност на договорот за закуп, постоењето на мана во волјите по однос на површината на објектот и висината на закупнината, претставува основ за поништување на договорот, а не за утврдување апсолутна ништовност на договорот, во смисла на член 103 од Законот за облигационите односи. Во таков случај, правото да се бара поништување на договорот за закуп, престанува со истекот на рокот од една година од

дознавањето на причините за рушливоста согласно член 109 од наведениот закон.

Од погоре наведените причини, противтужбеното барање да се утврди делумна ништовност на договорот за закуп било одбиено како неосновано.

(ГЖ.бр.2841/15 од 17.02.2016 година на Апелационен суд Битола)
(Рев 2.бр.339/2016 од 10.05.2018 година на Врховен суд на РМ)

§

25. Раскинување на договор

Право да изјави дека го раскинува договорот има само онаа договорна страна која ја исполнила својата договорна обврска, но не и онаа која тоа не го сторила.

Согласно чл.113 од Законот за облигационите односи, за да може да се бара раскинување на договорот, а со тоа и враќање на даденото во смисла на чл.121 став 3 од Законот за облигационите односи, потребно е да бидат исполнети неколку претпоставки,а тоа се: да се работи за двострано - обврзувачки договор, неисполнувањето на обврската да се однесува на предметот на исполнувањето, времето и рокот на исполнувањето, да не се работи за неисполнување на обврска што не може да му се припише во вина на должникот и доверителот да го извести должникот дека го раскинува договорот. Всушност до раскинување на договорот доаѓа само поради виновно однесување на должникот, односно правото да изјави дека го раскинува договорот и припаѓа на онаа договорна страна која ја исполнила својата обврска, а не и на онаа која тоа не го сторила.

(ГЖ.бр.834/16 од 23.08.2016 година на Апелационен суд Битола)
(Рев2.бр.514/2016од 05.04.2018 година на Врховен суд на РМ)

§

26. Раскинување на договор

Доколку во договорот за купопродажба била предвидена обврска за купувачот во рок од 12 месеци од склучувањето да прибави одобрение за градба на тоа замјште, а истиот не постапил по таквото задолжение, исполнети се условите за раскинување на таквиот договор.

И покрај известувањата од тужителот до тужениот преку Општина Битола да прибави одобрение за градба, тужениот не се произнесол, со што не ја исполнил договорната обврска, односно не прибавил одобрение за изградба на предвидениот објект во рокот од 12 месеци од денот на солемнизацијата на договорот, со што тужениот воопшто не ги исполнил обврските од договорот, па од тие причини исполнети се условите за раскинување на договорот предвидени во одредбите од чл.113, 114 и 121 од ЗОО и истиот не произведува правно дејство.

(ТСЖ - 170/2018 од 17.05.2018 година на Апелационен суд Битола)

§

27. Поништување на договор

Се смета дека постои штета од целосно или делумно бесплатна правна зделка на даночен должник склучена со блиско лице во текот на последните пет години од настанување на даночниот долг, доколку оној кој имал корист во време на правната зделка имал сознанија за постоење на закана за неспособноста за неплаќање

Согласно чл.35 од Законот за даночна постапка целосно или делумно бесплатни правни зделки на даночен должник во корист на блиско лице во текот на последните 5 години пред настанување на даночниот долг можат да бидат оспорени од УЈП доколку правната зделка е направена на штета на УЈП.Штета има доколку оној кој имал корист во време на правната зделка имал сознанија за постоење на закана за неспособност за неплаќање на должникот.

(ТСЖ-118/18 од 16.04.2018 година на Апелационен суд Битола)

§

28. Враќање на влогот во случај на истапување од ортаклакот

Согласно член 676 став 1 од Законот за облигационите односи (Службен весник на РМ“ бр.18/01...161/10), на ортакот кој истапува од ортаклакот му се враќаат во натура предметите кои ги внел во ортаклакот, а му се исплаќа противвредност во пари за предметите и права, кои не можат да бидат вратени, а ако нивната вредност не е определена во договорот, онаа вредност која влогот ја имал во времето на внесување на ортаклакот. Не се враќа вредноста на влогот која се состои во дејност на ортакот.

Врховниот суд наоѓа дека второстепениот суд правилно го применил материјалното право од чл.670 од Законот за облигационите односи кога делумно го усвоил тужбеното барање на тужителот во износ од 201.600,00 денари што претставува половина од цената од продажбата на овците што му припаѓа на тужителот како ортак на тужениот. Според Врховниот суд на РМ, правилно второстепениот суд прифатил дека помеѓу тужителот и тужениот бил склучен усмен договор за ортаклак за одгледување на овци со цел остварување на имотна корист од добиените производи од стадото на начин што добивката и расходите ги делеле подеднакво. При неспорно утврдените факти дека странките заеднички вложиле влог во ортаклакот со купување на стадо овци, така што до прекилот на ортакката заедница во месец септември 2012 година кај тужениот се наоѓале вкупно 84 овци по цена од 4.800,00 денари за една овца што подоцна ги продал на трето лице ,според Врховниот суд правилно второстепениот суд заклучил дека половина од продажната цена на стадото му припаѓа на тужителот.

Ова од причини што согласно чл.670 став 1 и 2 од Законот за облигационите односи, во ортаклакот како имотна заедница спаѓа имот составен од влоговите на ортакците од кои е составена главницата на имотот на ортаклакот и имотот стекнат со работењето на ортаклакот, па со оглед дека стадото е стекнато во период додека траела ортакката заедница, тужениот е должен да му исплати на тужителот половина од купопродажната цена на овците како ортакчки влог. Дотолку повеќе што, без влијание за поинакво одлучување е наводот на тужениот дека купопродажната цена од продадените овци не му бил исплатен, ако се има предвид дека во конкретниот случај се работи за влог на тужителот што

тужениот го продал за утврдена купопродажна цена во смисла на цитираната законска одредба од член 676 став 1 од Законот за облигационите односи.

(ГЖ-1918/16 од 24.01.2017 година на Апелационен суд Битола)

(Рев2.бр.234/2017 од 10.05.2018 година на Врховен суд на РМ)

2.3. Граѓанска одговорност за навреда и клевета

29. Надомест на нематеријална штета поради повреда на честа и угледот

Во ситуација кога штетниот настан се случил во ненаселено место, без присуство на други луѓе, на оштетениот не му следува надомест на нематеријална штета за претрпени душевни болки поради повреда на честа и угледот, бидејќи не постоела можност дејствијата на штетниците да имаат за последица промена на мислењето кај трети лица за оштетениот и нарушување на неговиот углед.

Честа и угледот како лични права кои уживаат заштита согласно законските прописи, првенствено се однесуваат на имиџот, односно сликата која постои кај трети лица, односно во општеството по однос на конкретна личност. Од таму, за да постои повреда на честа и угледот на едно лице, се претпоставува дека биле презмени дејствија од друго физичко или правно лице кои предизвикале промена на општествената слика за тоа лице во негативна конотација. Во конкретниот случај, настанот се случил во ненаселено место, односно без присуство на други луѓе, па од таму не постоела можност за дејствијата на тужените кои ги предизвикале повредите кај тужителот да имаат за последица и промена на сликата за тужителот во негативна смисла кај трети лица. Од тие причини, правилен е заклучокот на првостепениот суд дека во конкретниот случај не постои повреда на честа и угледот на тужителот предизвикана со дејствијата на тужените.

(ГЖ-1345/17 од 06.09.2017 година на Апелационен суд Битола)

§

30. Исклучување на граѓанска одговорност за навреда

Нема исклучување на граѓанска одговорност за навреда во смисла на чл.7 ст.1 т.1 од Законот за граѓанска одговорност, за изјави дадени во управна постапка, ако таквите изјави се дадени злонамерно, односно ако изјавите не се насочени кон докажување на определени тврдења кои се од значење во конкретната управна постапка, туку се однесуваат на околности надвор од она што било предмет на постапката.

Несомнено е правото на тужениот во соодветна постапка да ги докажува и заштитува своите права, меѓутоа правните средства кои му стојат на располагање за оваа намена не смеат да бидат користени злонамерно. Треба да се има во предвид дека во вакви ситуации, дозволени е изнесување на определени сомневања за определени незаконитости, дури и кон лицата вклучени во донесување на некој акт или преземање на некое дејствие. Меѓутоа, покрај тоа што ваквите сомневања треба да бидат во корелација со заштитата на правата во конкретниот случај, односно не треба да се однесуваат на околности надвор од она што е предмет на постапката, истите треба да бидат преземени во добра вера, што ќе рече дека се насочени кон докажување на определените тврдења кои се од значење во конкретната постапка, но не може да се однесуваат на состојбата, било општествена, медицинска или од друга аспект на службените лица вклучени во постапката, освен ако директно не имаат влијание на самата постапка, ниту за нивни дејствија или постапувања надвор од самата постапка, а кои се насочени само кон дискредитирање на тие лица. Во таа насока е и член 7 став 1 точка 1 од Законот за граѓанска одговорност за навреда и клевета, кој предвидува исклучување на одговорност за навреда за изјави дадени во управна или судска постапка, но само во случај ако таквата изјава не е дадена злонамерно.

Во конкретниот случај, тужениот не само што не ја докажа вистинитоста на дадените изјави, туку истите на ниту еден начин не можат да бидат прифатени и оценети како потребни во конкретната постапка за одбрана и докажување на своите права, туку напротив истите се насочени исклучиво кон дискредитација на лицето кои ги носело определените акти, односно тужителот и немаат никаква доказна или друга вредност по однос на тоа што е предмет на таквата управна постапка. Тоа значи дека во конкретниот случај не постојат основи за исклучување на одговорноста на тужениот за искажаните навредливи и клеветнички зборови.

(ГЖ-1361/17 од 13.09.2017 година на Апелационен суд Битола)

§

31. Граѓанска одговорност за клевета

Во смисла на чл.8 ст.1 од Законот за граѓанска одговорност, сторителот на клеветата треба за друго лице да изнесува или пренесува неистинити факти пред трети лица, а претставките на

граѓаните поднесени до органите на МВР се заштитени и претставуваат службена тајна од строго доверлив карактер и не можат да бидат достапни за трети лица.

Тужителот побарува утврдување на граѓанска одговорност и надомест на нематеријална штета од причина што тужениот во пријавата поднесена до МВР против него, изнел неистинити тврдења.

Согласно одредбата од чл.8 ст.1 од Законот за граѓанска одговорност на навреда и клеветата - за клеветата одговара тој што за друго лице со утврден или очевиден идентитет, со намера да наштети на неговата чест и углед пред трето лице изнесува или пренесува неистинити факти што се стекни за неговата чест и углед, а знае или бил должен и можел да знае дека се неистинити.

Од содржината на оваа законска одредба произлегува дека, сторителот на клеветата треба, за друго лице да изнесува или пронесува неистинити факти пред трети лица. Битието на одговорноста за клеветата е изнесување на неистинити факти пред трето лице кои се штетни за честа и угледот.

Во конкретниот случај тужениот изнесол неистинити факти за тужителот во усмената поплака која ја поднесол до Секторот за внатрешна контрола во Охрид, бидејќи се сомневал дека тужителот поради неговото претходно однесување му причинил штета на начин што му ги издупил гумите на комбето и приколката. За ова се посомневал бидејќи претходно неколку пати тужителот барал од тужениот да го тргни комбето од каде што го има паркирано, на мајката на тужениот - сведокот дури и се заканил и неколку пати по пријава на тужителот полиција излегувала на лице место, констатирала каде е паркирано комбето, никогаш не побарал од тужениот да го тргни, бидејќи истото било паркирано во дворно место кое е сопственост на трето лице, а не во место сопственост на тужителот. Тужениот во поплаката изнесол факти дека тужителот ја искористил службената положба и е вклучен во бесправна сеча на огревни дрва, бидејќи на повеќе наврати го видел тужителот како со службено возило, а зад него камион со огревни дрва ги растовара во дворното место и тоа навечер и откако ќе ги исечи истите ги препродава на трети лица. Од овие причини, овие факти ги изнесол во поплаката бидејќи сметал дека со ваквите дејствија тужителот ја искористува службената положба, бидејќи е службено лице што значи, основано верувал дека тужителот тоа го чини недозволено.

(ГЖ-1404/17 од 25.08.2017 година на Апелационен суд Битола)

2.4. Стварно право

1. Утврдување право на сопственост.

Не може со пресуда да се утврди право на сопственост по пат на одршка на објект кој е нелегално изграден на земјиште кое се наоѓа во сопственост на Република Македонија

Во постапката по тужба на тужителот за утврдување на право на сопственост по пат на одршка, а во услови кога во катастарската евиденција спорниот објект не бил запишан на име на тужениот, туку во евиденција постоело само земјиште под зграда запишано во сопственост на Република Македонија, судот нема надлежност да ја легализира бесправно изградената градба.

*(ГЖ.бр.950/16 од 23.08.2016 година на Апелационен суд Битола)
(Рев2.бр.176/2017 од 12.04.2018 година на Врховен суд на РМ)*

§

2. Утврдување право на сосопственост

Не може да се утврди право на сопственост врз основа на управен акт кој не станал правосилен и конечен и кој никогаш не бил спроведен во јавните книги за запишување на недвижности.

Во постапката, тужителот своето право на сопственост на предметната недвижност го темелел на решение на Одделението за имотно правни односи при Општина Охрид, со кое му била доделена ваквата недвижност, но кое решение не станало правосилно и конечно.

Според содржината на одредбата од чл.155 ст.1 од ЗСДСП, право да бара запишување на правото на сопственост во јавната книга има секое физичко и правно лице, кое со одлука на судот или друг орган ќе стекне право на сопственост на недвижност. Додека согласно ст.2 од овој цитиран член и закон, сопственоста на недвижноста стекната со одлука на судот или друг орган, не може да се спротистави на правото на оној што,

потпирајќи се во запишаното во јавната книга, во добра верба го запишал своето право на недвижноста уште додека не било запишано правото кое е стекнато со одлука на судот или друг орган.

Со оглед дека погоре наведеното решение на кое се повикувал тужителот не станало правосилно и конечно, истото не може да биде основа за стекнување на сопственост на конкретната недвижност согласно претходно цитираните членови.

(ГЖ-2126/17 од 10.04.2018 година на Апелационен суд Битола)

§

3. Утврдување право на сопственост по основ на имот стекнат во брак

Под работа со која се стекнува заеднички имот на брачните другари не се подразбира само работата која непосредно или посредно придонесува за зголемување на заедничкиот имот, туку и работа која придонесува за одржување на заедничкиот имот

Одредбите од чл.66 и 67 од Законот за сопственост и други стварни права упатуваат на тоа дека заедничкиот имот на брачните другари е имот кој што истите ќе го стекнат во текот на брачната заедница. Заедничкиот имот значи потекнува од одвоена или заедничка работа на брачните другари и тоа е негова основна карактеристика. Притоа, врската помеѓу работата и заедничкиот живот може да биде непосредна, ако е во прашање работа која донесува заработувачка, или посредна кога се работи за активности со кои на другиот брачен другар на различни начини му се овозможува или олеснува стекнувањето на заработувачката. Под работа не се подразбира само работа која непосредно или посредно придонесува за зголемување на заедничкиот имот, туку и работа која придонесува за одржување на заедничкиот имот.

(ГЖ-173/18 од 17.04.2018 година на Апелационен суд Битола)

§

4. Заеднички имот на брачни другари

Неосновано е тужбеното барање на тужителот против тужената за истата да му плати $\frac{1}{2}$ од паричните средства, како имот стекнат во брак (заеднички имот), а кои се водат во банка како штеден влог на малолетниот син на странките. Ова од причина што истите, а согласно одредбата од чл.555 од Законот за облигациони односи, по слободна волја, знаење и согласност на странките биле пренесени во банка како дар за нивниот син.

Паричните средства кои ги побарува тужителот се водат како штеден влог на малолетниот син на странките. Врховниот суд на РМ смета дека предметните парични средства се ставени на сметка на име на синот по основ на поклон, поради и што тужителот нема право да бара една идеална половина од истите. Паричните средства што се водат како штеден влог на малолетниот син на странките, биле пренесени со знаење и согласност на странките, со слободна влоја да е водат како сопственост на малолетното дете, а согласно чл.555 од ЗОО.

(ГЖ-1516/15 од 16.09.2015 година на Апелационен суд Битола)

(РЕВ2.бр.322/2016 од 14.06.2017 година на Врховен суд на РМ)

§

5. Утврдување право на сопственост врз основа на реализиран предоговор

Основано е тужбеното барање на тужителот со кое бара да се утврди дека е сопственик на стан врз основа на склучени предоговори на кои им недостасува форма, во ситуација кога истите се извршени во смисла на одредбата од чл. 65 од ЗОО.

Согласно чл.65 од Законот за облигационите односи, договорот за чие склучување се бара писмена форма а предоговорите во спорниот однос ја немаат потребната форма, се смета за полноважен иако не е склучен во таа форма ако договорните страни ги извршиле, во целост или

во поголем дел, обврските што настануваат од него, освен ако целта поради која е пропишана формата очигледно не произлегува нешто друго.

Во конкретниот случај, преддоговорите ја немаат потребната форма но странките ги извршиле своите обврски во поголем дел а од целта не произлегува нешто друго за да не може да се прифати барањето на тужителот. Доколку не била исполнета обврската од страна на сега тужителот како купувач со компензација и со доплаќање, во таков случај спорниот стан немаше да му биде предаден во владение во фаза на застаклена карабина и тој не ќе можеше да влезе во владение ниту да врши уредување во смисла на доградба, малтерисување и целосно опремување за да може да се користи за живеење.

Тужителот се стекнал со право на сопственост во смисла на чл.112 од Законот за сопственост и други стварни права, врз основа на преддоговорите кои ја немале потребната форма но согласно чл.65 од Законот за облигационите односи, но се конвалидирале бидејќи договорните страни ги исполниле обврските што ги превзеле меѓу себе во поголем дел. Барањето е основано спрема двата тужени независно што спорниот стан е заведен само на првотужениот бидејќи истиот е изграден по договор за вложување односно набавка на пумпан бетон за кој е договорено плаќање со компензација.

(ГЖ-1937/17 од 06.02.2018 година на Апелационен суд Битола)

§

6. Утврдување право на сопственост врз основа на договор за доживотна издршка.

Тужителот како давател на издршката стекнал право на сопственост на недвижниот имот согласно Договорот за доживотна издршка сметано од моментот на смртта на покојниот примател на издршката, иако во оставинската постапка тужителот не го презентирал договорот за доживотна издршка и се прифатил за законски наследник на покојниот примател на издршката.

Со договорот за доживотна издршка, давателот на издршката – сега тужителката, се обврзала да го издржува доживотно примателот на издршката – сега покоен сопруг на тужителката, а примателот на издршката како надомест му го оставал предметниот недвижен имот чие предавање било одложено се до неговата смрт.

Договорот за доживотна издршка бил склучен во пропишаната форма предвидена со одредбата од чл.1030 од ЗОО. Договорот бил во согласност со Уставот, законите и добрите обичаи и склучувањето на истиот не му било забрането на договорните страни. Со оглед дека предметот на обврската бил возможен и определен, основот дозволен и не се утврдило дека договорот е привиден (фиктивен), тоа значи дека не постоеле причини за да се утврди негова ништовност, во смисла на одредбите од чл.39, чл.44 и чл.58 од ЗОО.

Во текот на постапката пред првостепениот суд, синовите на договорните страни – сега тужените не приложиле доказ во поткрепа на нивните наводи дека нивниот покоен татко боледувал од болест која доведувала до неспособност да го сфати значењето на договорот и да управува со своите постапки односно самостојно да изјавува правно релевантна волја. Судот смета дека докажувањето на такви наводи воопшто не е од значење за утврдување на ништовност на склучениот договор за доживотна издршка во смисла на одредбата од член 95 од ЗОО.

Судот толкувајќи го договорот пошироко односно ценејќи ја волјата, намерата и целта на договорните страни кога го склучувале договорот, заклучил дека примателот на издршката и го оставил предметниот недвижен имот на тужителката после неговата смрт, како надомест за дадената издршка од нејзина страна.

Во ситуација кога договорот за доживотна издршка бил склучен во согласност со одредбата од чл.1029 од ЗОО, во пропишаната форма со одредбата од чл.1030 и не постоеле причини за да се утврди негова ништовност, судот одлучил дека предметниот договор произведува правно дејство, така што после смртта на примателот на издршката, тужителката врз основа на договорот за доживотна издршка има право на сопственост на недвижниот имот што и го оставил сега покојниот сопруг како примател на издршка, без оглед што во постапката за расправање на оставината на покојниот примател истата не го приложила договорот за доживотна издршка.

(ГЖ-153/18 од 12.02.2018 година на Апелационен суд Битола)

§

7. Утврдување право на користење

Со донесување на Законот за приватизација и закуп на градежно земјиште, воведен е институтот приватизација односно можност корисниците на градежно земјиште кое е сопственост на државата

истото да го приватизираат и да се запишат како сопственици, во спротивно државното земјиште ќе им биде дадено под закуп, поради и што институтот право на користење престанал да постои.

Тужителката побарала утврдување на право на користење на дел од катастарска парцела на која тужената била запишана како корисник, а Република Македонија како сопственик. Бидејќи во тој период веќе е во правна сила Законот за приватизација и закуп на градежно земјиште со кој е регулирана постапката за приватизација на градежно земјиште во сопственост на државата, тужителката не може да бара да и биде утврдено и признато право на користење, од што произлегува и неоснованоста на тужбеното барање.

(ГЖ бр.1288/17 од 29.11.2017 година на Апелационен суд Битола)

§

8. Примена на чл.156 од ЗСДСП, за предавање во владение на бесправно изграден објект

Тужителот кој согласно катастарската евиденција е сопственик на земјиштето, не може согласно одредбата од чл.156 од ЗСДСП да бара од тужениот исселување и предавање во владение на објектот кој е бесправно изграден на тоа земјиште, а не е заведен во катастарската евиденција, во ситуација кога со правосилна пресуда (*inter partes*) е утврдено дека тужениот е сопственик на бесправно изградениот објект.

Од содржината на одредбата од чл.156 од ЗСДСП произлегува дека за поднесување на тужба за поврат на стварта треба да бидат исполнети следниве претпоставки: да се работи за индивидуално определена ствар, сопственикот да докаже дека врз стварта чиј поврат го бара има право на сопственост и стварта да се наоѓа во фактичка власт на тужениот.

Во конкретниот случај тужителите со тужбата бараат да се задолжи тужениот да се иссели и да им го предаде во владение испразнет од предмети и ствари предметниот недвижен имот.

Ако се има предвид утврденото од страна на првостепениот суд дека со правосилна пресуда е утврдено дека сега тужениот е сопственик на објектот кој што е предмет на тужбеното барање, според овој суд погрешен е заклучокот на првостепениот суд за основаноста на тужбеното барање на тужителите. Ова од причина што во конкретниот случај не се исполнети во целост правните претпоставки предвидени во одредбата од чл. 156 од ЗСДСП. Со самиот факт што правосилните пресуди со кои на сега тужениот му е утврдено правото на сопственост на бесправно изградениот објект имаат дејство *inter partes*, произлегува дека тужениот има право на заштита на своето право спрема сега тужителите, а не спрема трети лица како што прифаќа првостепениот суд.

(ГЖ-288/18 од 19.02.2018 година на Апелационен суд Битола)

§

9. Предавање во владение на идеален дел од имот

При утврдено право на тужителката на сопственост на определен идеален дел од недвижниот имот – 1/2 идеална, основано тужените се задолжени предметниот недвижен имот да го предадат на тужителката во совладение, за да може истата да го користи заедно со другите сосопственици сразмерно со својот дел.

Во ситуација кога повеќе лица имаат право на сосопственост на неподелен имот, бидејќи делот на секој од нив е определен сразмерно на целината, тужителката како сосопственик има право предметот да го држи и да го користи заедно со другите сосопственици – тужените, сразмерно со својот дел, не повредувајќи го правото на другите сосопственици, во смисла на член 32 од Законот за сопственост и други стварни права.

(ГЖ-2342/15 од 17.05.2016 година на Апелационен суд Битола)

(РЕВ 2-377/16 од 21.12.2017 година на Врховен суд на РМ)

§

10. Дозволена самопомош

Дури и во ситуација кога владението е прибавено со сила, потајно или со измама или злоупотреба на доверба, а поминал рокот за дотогашниот владетел во кој можел да бара судска заштита на владението - 30 дена од денот на сознанието за смеќавањето и за сторителот, поранешниот владетел не може во смисла на чл.189 од Законот за сопственост и други стварни права самостојно да го одземе владението, бидејќи правото на дозволена самопомош предвидено со чл.189 од ЗСДСП престанува со истекот на 30 дена откако владението го прибавил друг.

Тужениот во изјавената жалба наведе дека не може да има право на заштита тужител кој го одзел правото на посед на тужениот со сила, измама, а тужениот односно сопственикот имал право на самопомош да си го врати владението, но судот смета дека дури и кога владението е прибавено со сила, потајно или со измама или злоупотреба на доверба, а поминал рокот за дотогашниот владетел во кој можел да бара судска заштита на владението - 30 дена од денот на сознанието за смеќавањето и за сторителот, согласно одредбите од чл.183 и чл.184 од ЗСДСП, тој не може самостојно да го одземе владението откако му престанало правото на заштита на владение. А тоа право престанува со истекот на оние 30 дена откако владението го прибавил друг. Што значи, тужителите дури и по претпоставка да го имале прибавено владението со сила, измама или злоупотреба на доверба во 2012 година кога почнале со градба на објектот, тужениот не завел владетелски спор во споменатиот законски рок, така да истиот не може да користи само т.н. дозволена самопомош во смисла на член 189 од ЗСДСП, бидејќи не се исполнети условите предвидени во овој член.

(ГЖ-1950/17 од 12.10.2017 година на Апелационен суд Битола)

2.5. Трговско право

1. Одговорност на физичко лице за обврските од вршењето на дејност

Физичкото лице кое вршело дејност „занаетчија“ одговара за обврските за плаќање на придонеси за задолжително здравствено осигурување кои настанале при вршењето на дејноста и спрема истото може да се спроведе постапка за извршување за наплата на парично побарување кое произлегува од извршна исправа која гласи на занаетчија, а не на физичкото лице.

Согласно чл.3 од Законот за вршење на занаетчиска дејност, занаетчиската дејност може да ја вршат трговец поединец и трговско друштво, како и физичко лице чие работење не го надминува обемот на помал занает и било запишано во регистарот на занаетчии (во натамошниот текст: занаетчија).

При ваква состојба, правилно првостепениот суд заклучува дека доколку се има во предвид тековната состојба за ЕМБС и наведените законски одредби, произлегувало дека физичкото лице било вршител на занаетиска дејност, односно занаетчија, запишан во надлежниот регистар со назив Занаетчија РТВ Механичар, што значи дека во конкретниот случај се работело за ист субјект, кој бил и должник во постапката. Поради тоа, физичкото лице било одговорно за долгот од извршната исправа да го исплати како занаетчија.

(ГЖ.бр.2165/17 од 18.10.2017 година на Апелационен суд Битола)

§

2. Утврдување ништовност на одлуки на Собрание на акционери

Одлуките на собрание на акционери кои ги исполнувале законски пропишаните услови предвидени со чл.384 ст.1 и 2, чл.387, 390 ст.1 и ст.4, чл.407 ст.1 и член 504 од ЗТД, а кои се однесуваат на времето и начинот на свикување на годишното собрание, дневниот ред и

надлежностите на годишното собрание, како и за годишната сметка, не се ништовни.

Второстепениот суд се согласи со заклучокот на првостепениот суд дека согласно чл.408 од Законот за трговски друштва, оспорените одлуки на Собрание на акционери не биле ништовни по ниту еден основ од претходно наведениот член, нити дека постоеле други одредби од ЗТД, според кои истите би биле ништовни, поради што тужбеното барање го одбил како неосновано. Правилно е утврдено дека биле исполнети законски пропишаните услови од чл.384 ст.1 и 2, чл.387, 390 ст.1, чл.407 ст.1 и чл.390 ст.4 од ЗТД, по однос на свикувањето на Собранието на акционери, дневниот ред, текот на Собранието на акционери, записникот за одржаното Собрание на акционери, кворумот за одлучување и потребните гласови за донесување на одлуки, поради што не постоеле околности предвидени во чл.408 од ЗТД за ништавност на одлуките донесени на таквото Собрание. Исто така, постапено било во смисла на чл.504 од ЗТД, со тоа што пред одржувањето на годишното собрание биле составени и консолидирани финансиски извештаи на тужениот и на таквите извештаи била извршена ревизија.

(ТСЖ - 6/2018 од 08.05.2018 година на Апелационен суд Битола)

§

3. Надлежност за одлучување по барање за работењето на друштвото

Стварно и месно надлежен суд за да постапува по барање за информирање за работата на друштвото – подружница на странско правно лице, е оној суд кој согласно со Законот за судови има надлежност за местото каде подружницата има седиште.

Предлагачот како содружник на противникот, кој е основан како подружница во Република Македонија, согласно чл.39 од Законот за трговски друштва, поднесол барање за да биде информиран за работењето на друштвото, бидејќи подружницата како правен субјект има право да ги врши според формата и предметот на работењето сите работи, да стекнува и да превзема обврски, право на пристап пред судовите и другите органи на РМ под истите услови како и домашните друштва. Противникот поднесе приговор во кој приговара на стварната и месната

ненадлежност на Основниот суд во Битола. Првостепениот суд правилно таквиот приговор го одби како неоснован. Надлежноста на Основниот суд Битола произлегува од одредбите од чл.31 ст.2 т.2 од Законот за судовите, според кои Основните судови со проширена надлежност се надлежни во трговските спорови во кои двете странки се правни лица или државни органи, како и спорови од авторски и други сродни права и право од индустриска сопственост е предвидена проширена надлежност. Бидејќи Основниот суд во Битола е суд со проширена надлежност, истиот е стварно и месно ненадлжен да постапува по предметот, од причини што подружницата како правен субјект согласно чл.586 од ЗТД, ги ужива сите права и обврски како и домашните друштва, односно истата има правен субјективитет во Република Македонија.

(ТСЖ - 240/2018 од 14.05.2018 година на Апелационен суд Битола)

2.6. Стечајна постапка

1. Излачно право

Излачно право може да бара само лице кое врз основа на свое стварно или лично право може да докаже дека некој предмет не спаѓа во стечајната маса, а не и лице кое докажало дека исплатило само дел од купопродажната цена на недвижниот имот.

Согласно чл.125 од Законот за стечај, лице кое врз основа на свое стварно или лично право може да докаже дека некој предмет не спаѓа во стечајната маса не е стечаен доверител. Неговото право на издвојување на предметот ќе се утврдува според правилата што важат за остварување на тие права надвор од стечајната постапка. Тужителите во текот на постапката не докажаа дека имаат право на сопственост на предметниот стан за да може да бараат станот да не спаѓа во стечајна маса. Истите докажаа само дека исплатиле дел од договорената купопродажна цена. Од тие причини неосновано е тужбеното барање на тужителите за да се утврди дека имаат излачно право на предметниот недвижен имот.

(ГЖ бр.1983/17 од 06.12.2017 година на Апелационен суд Битола)

§

2. Утврдување на излачно право во стечај

Барањето на тужителот да се утврди дека имал платено дел од купопродажната цена, претставува утврдување на факти, а не утврдување на излачно право, поради што таквата тужба треба да се отфрли како недозволена

Тужителот поднел тужба за утврдување на излачно право против тужениот кој што е друштво во стечај, за деловна просторија или алтернативно да се утврди дека тужителот имал платено дел од купопродажната цена на деловната просторија со изјава за компензација помеѓу тужителот и тужениот и да се задолжи тужителот остатокот од купопродажната цена да му ја плати на тужениот. Постапувајќи по

алтернативното тужбено барање, првостепениот суд најде дека тужбата е недозволена во смисла на чл.177 од ЗПП, од причини што, со прецизираното алтернативно тужбено барање, тужителот всушност бара утврдување на факт, а не утврдување на право и правен однос, а доколку одлуката на спорот зависи од тоа дали постои или не правен однос, тужителот може да бара и да се утврди дека таков однос постои односно не постои. Во конкретниот случај нити едно од наведените тужбени барања не е истакнато со предметната тужба, поради што, ваквата тужба ја отфрли, а второстепениот суд одлуката на првостепениот суд ја потврди.

(ТСЖ - 263/2018 од 29.05.2018 година на Апелационен суд Битола)

§

3. План за авансна распределба - дозволеност на жалба

Против решението за авансна распределба, кое го носи стечајниот судија, не е дозволена жалба, па ваквите жалби судот ќе ги отфрли како недозволени.

Првостепениот суд со решение од 22.02.2018 година, во смисла на чл.191 од Законот за стечај, го одобрил петтиот предлог план за авансна распределба поднесен од стечајниот управник за продаден недвижен имот, бидејќи врз основа на правосилно решение им е признато различно побарување на доверителите од наведениот недвижен имот, а кои доверители имале различно право врз таквиот имот. Жалбите на стечајните доверители изјавени против решението од 22.02.2018 година, со кое беше одобрен планот за аванска распределба, судот ги отфрли како недозволени, од причини што, согласно чл.12 ст.1 од Законот за стечај, кој е изменет со чл.4 од Законот за измени и дополнување на Законот за стечај, е предвидено дека против решение на стечајниот судија, може да се изјави жалба до Апелациониот суд во рок од 8 дена, на само ако тоа е определено со овој закон. Во одредбата од чл.191 од Законот за стечај, не е предвидено дека против решението со кое се прифаќа планот за авансна распределба, кое го носи стечајниот судија, е дозволена жалба, па од тие причини Основниот суд ваквите жалби на стечајните доверители ги отфрли како недозволени, а второстепениот суд ваквото решение го потврди.

(ТСЖ - 234/2018 од 17.05.2018 година на Апелационен суд Битола)

§

4. Барање за разрешување на стечаен управник

Доколку стечајниот управник постапувал согласно со член 34 од Законот за стечај, не се исполнети условите за негово разрешување.

Второстепениот суд го потврдил решението на првостепениот суд со кое предлогот на доверителот за разрешување на стечајниот управник го одбил како неоснован од причини што, стечајниот управник постапувал согласно чл.34 ст.6 од Законот за стечај и Правилникот за формата, содржината и начинот на водење на Регистарот Е-стечај. Во конкретниот случај не можело да се утврди пристрасно работење на стечајниот управник со фактот дека ги оспорил побарувањата на доверителот, со оглед дека овластување за признавање или оспорување на побарувањата на доверителите стечајниот управник го има согласно Законот за стечај врз основа на доказите доставени кон пријавата на побарувањето. Стечајниот управник постапил согласно чл.34 од Законот за стечај, така што не биле исполнети условите за негово разрешување утврдени во чл.36 од истиот закон.

(ТСЖ - 178/2018 од 03.05.2018 година на Апелационен суд Битола)

§

5. Оштетување на доверители

Основ за побивање на правните дејствија постои кога должникот во време на превземање на правното дејствие бил неспособен за плаќање, односно доверителот односно третото лице во време на нивното превземање да знаеле дека со истото се оштетуваат стечајните доверители.

Според Врховниот суд поаѓајќи од содржината на одредбите од член 172 став 1 и член 176 став 1 од Законот за стечај, а во врска со член 185 од истиот закон, правилен е заклучокот на пониските судови дека тужителот со ниту еден доказ не докажал дека второтужениот знаел дека првотужениот како управител на тужителот имал намера да ги оштети

своите доверители со склучување на спогодбата и не докажал дека во време на превземање на правните дејствија чие побивање во конкретниот случај се бара, истиот се наоѓал или му претстоела состојба на инсолвентност. Ова дотолку повеќе ако се има во предвид дека со склучената спогодба не е направена штета на доверителите бидејќи во 2011 година фирмата била во добра состојба и добра кондиција и дека немала блокирана жиро сметка.

Оттука, според Врховниот суд ако се има во вид дека основната претпоставка за побивањето е дали должникот во време на превземање на правното дејствие бил способен за плаќање, односно дали доверителот односно третото лице во време на нивното превземање знаело дека се оштетуваат стечајните доверители, во конкретната ситуација не се исполнети условите на побивање на правните дејствија. Што значи, дека правилно пониските судови утврдиле дека спогодбата за медијација која што е склучена во 2011 година на второтужениот не му дала никаква поволност, ниту нему ниту на некоја друга фирма, односно второтужениот имал намера да го тужи сега тужителот за својот долг, а се одлучиле за медијација со цел да се постигне спогодба за помали трошоци.

(ТСЖ-600/17 од 18.01.2018 година на Апелационен суд Битола)
(Рев1.бр.90/2018 од 18.04.2018 година)

§

6. Постапка за утврдување на правен статус на бесправен објект во стечајна постапка

Предлог за утврдување на правен статус на бесправно изграден објект може да се поднесе додека трае стечајната постапка, односно до моментот на заклучување на стечајната постапка над стечајниот должник.

Со чл. 1 од Законот за заклучување на стечајните постапки отворени согласно со Законот за присилно порамнување, стечај и ликвидација и Законот за стечај е пропишано дека со Законот, меѓу другото се уредува постапката за утврдување на правен статус на бесправен објект во стечајна постапка на имот на стечајниот должник. Според чл.3 од Законот - предлогот за утврдување на правен статус на бесправен објект во стечајна постапка на имот на стечајниот должник го поднесува

стечајниот управник или лице определено со планот за реорганизација на стечајниот должник. Од содржината на Законот произлегува дека предлогот може да се поднесе само додека трае стечајната постапка над должникот односно до моментот на заклучување на стечајната постапка. Со оглед дека во конкретниот случај, предлогот за утврдување на правен статус на бесправен објект бил поднесен по заклучувањето на стечајната постапка, судот истиот го одбил.

(ТСЖ бр.653/17 од 28.11.2017година на Апелационен суд Битола)

2.7. Вонпарнична постапка

1. Прекин на постапка за делба на заеднички предмет или имот

Во смисла на чл.217 ст.1 од ЗВП, при прекин на постапката за физичка делба учесниците во постапката можат да бидат упатени исклучиво да поведат парнична постапка, а не можат да бидат упатени да поведат управна постапка.

Во конкретниот случај првостепениот суд ја прекинува постапката и ги задолжува предлагачите во рок од 60 дена да поведат управна постапка за промена на уписот на податоците во катастарската евиденција за граничната линија помеѓу парцелите и постапката ќе продолжи по правосилно завршување на управната постапка,а доколку предлагачите не поведат управна постапка ќе се смета дека го повлекле предлогот.

По мислење на второстепениот суд, одредбата од чл.217 од ЗВП му дава можност на судот предлагачот да го упати единствено и исклучиво да поведе парнична постапка,а не како што сторил првостепениот суд и ги упатува предлагачите да поведат управна постапка,така што поведувањето на управната постапка во никој случај не може да биде причина за прекин на оваа постапка. Од друга страна пак од доказите несомнено произлегува дека учесниците во оваа постапка се сопственици на соодветни идеални делови од парцелата предмет на физичка делба и нема никаква причина ваквата постапка за делба да се прекинува ,поради поднесување на некакво барање во иднина за измена на правосилно донесено решение за приватизација на градежното земјиште во управна постапката.

(ГЖ-1730/17 од 10.10.2017 година на Апелационен суд Битола)

§

2. Физичка делба на недвижен имот

При продажба на недвижност во постапка за физичка делба, судот определува вешто лице кое ќе изврши вештачење, врз основа на кое ќе се определи вредноста на таквата недвижност.

Согласно одредбата од чл.224 ст.1 од ЗВП - ако не е можно заедничкиот предмет, односно имот да се подели физички или ако со тоа значително би се намалила неговата вредност, судот може да определи предметот да припадне само на еден од носителите на правото, при што ќе го определи износот на вредноста што треба да им се исплати на другите носители на правата на заедничкиот предмет, односно имотот и времето на исплатата или предметот, односно имотот да се продаде.

Со цитираната законска одредба е предвидено во постапката за делба на заеднички имот, судот е тој кој ја определува вредноста на недвижниот имот, што значи дека судот е тој кој треба да определи вешто лице кое ќе изврши вештачење врз основа на кое судот ќе може да ја определи вредноста.

Предлагачот и противникот како учесници во постапката не се овластени да доставуваат докази - процена или вештачење, како што сториле во случајот, врз основа на кои судот би ја определил вредноста на заедничкиот имот.

(ГЖ-903/18 од 19.04.2018 година на Апелационен суд Битола)

2.8. Постапка за извршување

1. Утврдување на ништовност на договор поради ништовност на трансакции

Доколку се исполнети условите од член 27 од Законот за извршување, договорот за дар склучен пред извршувањето на извршената исправа е ништовен.

Согласно чл.27 од Законот за извршување, трансакциите превземени пред извршувањето на извршната исправа, кои се неопходни за исполнување на барањата на доверителот, или со кои одредени доверители се ставаат во поповолна положба или кои се превземаат само со цел да се спречи извршувањето врз тој предмет или право врз таа сопственост, нема да имаат правно значење врз извршувањето на извршната исправа. Во ст.2 стои дека трансакциите ќе се сметаат за ништовни ако се превземени во период од 6 месеци пред донесувањето на извршната исправа. Ништавноста на трансакциите се утврдува со правосилна одлука донесена во парнична постапка. Во конкретниот случај, исполнети се одредбите од погоре цитираниот член од ЗИ и правилно првостепениот суд утврдил дека, договорот за дар е ништовна трансакција од причини што кумулативно се исполнети законските услови пропишани во одредбата од чл.27 од ЗИ за да се утврди ништавност на истата. Должникот знаел дека со превземеното располагање му ненесува штета на доверителот во смисла на чл.270 ст.3 од ЗОО, а воедно со членот 27 од ЗИ, не се бара на третото лице – второтужениот тоа да му биде познато.

(ТСЖ-136/18 од 30.04.2018 година на Апелационен суд Битола)

§

2. Утврдување на ништовност на акти на извршител

Против заклучокот за продажба на недвижност во смисла на член 175 став 4 од ЗИ, единствено е дозволена тужба од страна на учесниците во наддавањето.

Првостепениот суд го одби како неосновано тужбеното барање на тужителот со кое бараше да се утврди ништавност на актите донесени од извршителот во смисла на чл.77 од Законот за извршување, според која одредба бил предвиден правен лек против неправилности во постапката за извршување, а тоа е приговор до надлежниот суд. Против заклучокот за продажба на недвижност во смисла на чл.175 ст.4 од ЗИ, единствено е дозволена тужба од страна на учесниците на наддавањето. Побиваните акти на извршителот не се ништовни бидејќи се донесени согласно одредбите на Законот за извршување кој бил во правна сила кога се водела постапката за извршување, а не се спротивни на друг закон. Правилно е утврдено дека во самата извршна постапка се поднесувале приговори против неправилности на извршителот и истите правосилно се одбивани како неосновани, а од друга страна тужителот не докажа дека пред донесувањето на заклучокот постоела правосилна одлука за укинување на потврдите за правосилност и извршност.

(ТСЖ-112/18 од 29.05.2018 година на Апелационен суд Битола)

§

3. Одлагање на извршувањето, согласно чл.91 од ЗИ

Донесувањето на првостепена пресуда со која е утврдено дека сега должникот од предметната недвижност има право на сопственост по основ на наследување на 1/3 идеален дел, не претставува основ за одлагање на извршувањето, затоа што тоа е само првостепена пресуда, која не е извршен наслов и странките не се во обврска по основ на утврденото во неа, наспроти извршната исправа по која се спроведува извршувањето.

Во одредбата од чл.91 т.3 од Законот за извршување пропишано е дека претседателот на судот може најмногу еднаш на барање на една од странките или учесниците, да го одложи извршувањето, но не подолго од 90 дена. Претседателот на судот е должен во решението со кое го одлага извршувањето да го наведе почетниот датум и крајниот датум на одлагањето. Во т. 6 од истиот член од ЗИ стои дека претседателот на судот според фактите на предметот, го условува одлагањето со депонирање на гаранција, во висина на вредноста на главното побарување.

Сега должникот тврди дека врз основа на првостепена пресуда, од предметната недвижност има право на сопственост по основ на наследување 1/3 идеален дел, што не претставува основ за одлагање на извршувањето, затоа што тоа е само првостепена пресуда, која не е извршен наслов и странките не се обрзани со утврденото во неа. Од друга страна постои извршен наслов, по основ на кој се спроведува извршувањето и во кој се јасно утврдени обврските на должникот.

Во случајов, за евентуално усвојување на барањето за одлагање на извршувањето, потребно е да биде исполнет и условот предвиден во чл.91 т.6 од Законот за извршување, односно должникот претходно да депонира гаранција дека нема да му предизвика на доверителот штета со одлагањето.

(ГЖ-280/18 од 06.02.2018 година на Апелационен суд Битола)

§

4. Заклучок на извршителот за утврдување на трошоците на извршувањето

Без оглед на тоа што преземал sukcesивно повеќе извршни дејствија во еден подолг период, заклучокот за утврдување на трошоци на постапката извршителот треба да го донесе по спроведувањето на извршувањето, а не може после секое извршно дејствие или после повеќе превземени извршни дејствија да составува заклучоци за утврдување на трошоците на постапката, што претставува незаконитост во извршувањето.

Во конкретниов случај, не е спорно дека извршителот имал потреба испразнувањето на недвижноста да ја прави во повеќе наврати и за тоа да презема извршни дејствија во подолг временски период, а со оглед дека должникот во определениот рок не ја испразнал недвижноста. Исто така не е спорно дека видно од списите на извршниот предмет, испразнувањето на недвижноста наметнало потреба од ангажирање на стручни лица бидејќи се работи за големи и габаритни машини и опрема кои што не се едноставни за да бидат отстранети од самата недвижност. Покрај тоа, за да не дојде до оштетување на машините и опремата потребно било да се ангажираат и стручни лица и работници кои што ќе користат мерки на посебна заштита при отстранувањето и транспортот на машините и опремата.

Меѓутоа, со оглед дека од списите на извршниот предмет произлегува дека извршителот се уште спроведува извршни дејствија, односно не завршил со спроведување на извршувањето, истиот не може после секое извршно дејствие или после повеќе преземени извршни дејствија да составува заклучоци за утврдување на трошоци, заради обемноста на извршувањето, бидејќи тоа не е предвидено во Законот за извршување. Од друга страна видно од Образецот број 12 кој извршителот е должен да го користи како образец кога го презема извршното дејствие, за донесување на Заклучок за утврдување на трошоци за извршување, во смисла на член 40 став 5 од ЗИ, јасно е наведено дека трошоците за извршувањето се определуваат по спроведување на извршувањето, а во случајов извршувањето се уште не е спроведено, односно извршителот сеуште презема дејствија на извршување.

(ТСЖ-551/17 од 14.09.2017 година на Апелационен суд Битола)

§

5. Трошоци на извршување

Трошоците за ускладишување на предмети не спаѓаат во трошоците за извршување кои доверителот треба претходно да ги авансира, ниту пак во трошоци кои во текот на постапката за извршување паѓаат на товар на доверителот, туку должникот е тој кој што треба да ги плати овие трошоци.

Во смисла на одредбата од чл.46 од Законот за извршување, трошоците кои се потребни за започнување и спроведување на извршувањето се трошоците за администрирање и за издавање на првичниот налог за извршување, како и за определени подоцнежни дејствија. Од одредбите од чл.226 ст.1 и чл.227 ст.1 од ЗИ произлегува дека трошоците за ускладишување на предметите не спаѓаат во трошоците за извршување кои доверителот претходно треба да ги авансира, ниту пак во трошоците кои во текот на постапката за извршување паѓаат на товар на доверителот, туку должникот е тој кој што треба да ги плати овие трошоци.

(ТСЖ-133/18 од 23.03.2018 година на Апелационен суд Битола)

§

6. Идентификација на предметот на извршување од страна на вешто лице

Пред да пристапи кон извршување за испразнување и предавање во владение на недвижност, извршителот мора со помош на вешто лице да изврши идентификација на недвижниот имот за да утврди дали големината на недвижноста на лице место е идентична со таа која е утврдена со извршната исправа и налогот за извршување, бидејќи предмет на извршување не може да биде делот од недвижноста кон кој не е насочено извршувањето во налогот за извршување и во извршната исправа.

Во конкретниот случај, извршителот не направи идентификација со помош на вешто лице како би ја утврдил правилно состојбата на лице место, најпрво во големината на површината на спорната недвижност, споредена со онаа од податоците во имотниот лист кои се идентични со површината согласно извршната исправа врз која што е воспоставено заложното право, како и издадениот налог за извршување од страна на извршителот. Сето погоре изнесено е потребно со цел да се утврди точно врз која површина извршителот можел да го спроведува извршувањето, односно да презема дејствија најпрво за испразнување, а потоа и за предавање на недвижноста, како би можел правилно согласно Законот за извршување да го реализира заложното право само во рамките на површината опфатена со извршната исправа.

(ТСЖ-570/17 од 14.09.2017 година на Апелационен суд Битола)

§

7. Примена на одредбата од чл.218 од Законот за извршување

Јавна установа не може да бара да и се утврдат минимум средства неопходни за извршување на основната дејност односно задачи, во смисла на член 218 од Законот за извршување.

Одредбата од чл.218 од ЗИ е со важност и примена спрема субјектите - државата Република Македонија и нејзините органи, единиците на локалната самоуправа и јавните претпријатија и заради ваквата содржина одредбата не може да има примена на јавните установи. Заради тоа, не постоел законски основ, по барање на должникот за определување на месечен минимум на средства, за функционирање на установата, првостепениот суд да одлучи како во изреката на донесеното решение. **Ова затоа што установата не е државен орган, ниту единица на локална самоуправа, ниту јавно претпријатие и не може да се стави еднаквост и равенство помеѓу установата и цитираните субјекти.** Станува збор за јавна здравствена установа - Општа болница формирана од страна на Владата на РМ која е основана заради вршење на дејност во областа на здравството која е утврдена како јавна услуга.

(ТСЖ бр.805/17 од 27.12.2017 година на Апелационен суд Битола)

§

8. Судски буџет

Делот од Буџетот на Република Македонија наменет за финансирање на судската власт кој претставува Судски буџет, не може да биде должник, ниту странка во постапката што значи дека извршителот не можел да го насочи определеното извршување против ваков должник.

Согласно чл.1 од Законот за судски буџет, со истиот закон се уредува постапката за изготвување, утврдување и извршување на судскиот буџет и основањето и работењето на Судскиот буџетски совет. Со судскиот буџет се финансира судската власт во Република Македонија и Академијата за обука на судии и јавни обвинители.

Според член 2 од овој закон, Судскиот буџет претставува годишна процена на приходите и трошоците на судската власт и на Академијата за обука на судии и јавни обвинители, што ги утврдува Собранието на Република Македонија и е наменет за финансирање на судската власт и Академијата за обука на судии и јавни обвинители.

Судскиот буџет е дел од Буџетот на Република Македонија издвоен како посебен дел означен со "Судска власт".

Во член 4 е регулирано дека делот на средствата „Судска власт“ во Буџетот на Република Македонија, се утврдува во вкупен износ во согласност со критериуми утврдени од Судскиот буџетски совет, врз основа на фискалната политика и главните параметри за процена на приходите и трошоците.

Средствата од делот „Судска власт“, Судскиот буџетски совет ги распределува на судовите и на Академијата за обука на судии и јавни обвинители.

Согласно член 6 став1 од овој закон, за вршење на работите во врска со судскиот буџет се основа Судски буџетски совет.

Од цитираните законски одредби јасно произлегува што претставува поимот „Судска власт“ дефиниран во овој закон, на кој извршителот му дал статус на правно лице и субјект во постапка за извршување, без никаква законска основа.

Од друга страна, Судскиот буџетски совет има надлежности само во врска со работите околу судскиот буџет.

Согласно чл.70 од ЗПП, странка во постапката може да биде секое физичко и правно лице. Со посебни прописи се определува кој може да биде странка во постапката освен физички и правни лица. Парничниот суд може по исклучок, со правно дејство во определена постапка, да им го признае својството на странка и на оние форми на здружување кои немаат способност на странка во смисла на одредбите од ставовите 1 и 2 на овој член, ако утврди дека, со оглед на предметот на спорот, во суштина ги исполнуваат условите за стекнување на способност на странка и ако располагаат со имот над кој може да се спроведе извршување.

(ГЖ.бр.1570/2017 од 26.07.2017 година на Апелационен суд Битола)

§

9. Запирање на извршувањето

Не се сторени незаконитости при извршувањето во ситуација кога извршителот донесол налог за запирање на извршувањето, кога во текот на извршувањето утврдил дека должникот во Централниот регистер стекнал статус на избришан субјект.

Второстепениот суд прифатил дека е неоснован приговорот на доверителот против заклучокот за запирање на извршување од причини што во моментот кога било поднесено барањето за извршување, должникот постоел како субјект и можел да биде странка во извршувањето, така што биле превземени извршни дејствија од страна на извршителот. Меѓутоа со оглед на тоа што извршителот по извршениот преглед во Централниот регистар на РМ утврдил дека должникот не постоел односно имал статус на избришан субјект, правилно постапил кога со оспорениот заклучок го запрел извршувањето спрема должникот, согласно чл.93 ст.2 од Законот за извршување.

(ТСЖ- 252/2018 од 16.05.2018 година на Апелационен суд Битола)

§

10. Извршување - Судски пенали

Од денот од кога ќе се побара извршување на извршната исправа во која е содржана обврската на должникот, на доверителот не му припаѓа правото на судски пенали.

Во чл.219 од ЗИ е предвидено дека, наплатата на судските пенали може да се бара се додека не е барано извршување на извршната исправа. Правото на судски пенали не му припаѓа на доверителот од денот на поднесувањето на барање за извршување.

Од содржината на оваа одредба произлегува дека судските пенали се определуваат за неизвршување на непарично побарување, утврдено со извршна исправа, кое е од материјална природа, односно од имотен карактер. Начинот на наплатувањето се врши така што се пресметува пристигнатиот износ на изречените судски пенали и се наплатува по присилен пат. Од волјата на доверителот зависи до кога ќе бара извршување на решението за плаќање на судски пенали. Меѓутоа, одредбата од став 2 од чл.219 од ЗИ упатува на тоа дека со денот кога ќе побара извршување на одлуката во која е содржана обврската на должникот, односно во конкретниот случај на непаричното побарување - чинидба утврдено со извршната исправа, на доверителот не му припаѓа правото на судски пенали.

(ГЖ-847/18 од 20.04.2018 година на Апелационен суд Битола)

2.9. Заклучоци по правни прашања

2.9.1. Заклучоци од Седниците на граѓанскиот оддел на Апелационен суд Битола од 2017 година

- Тужителот во состојба кога како превозник со тужениот како државно средно училиште склучил Договор за јавна набавка на услуги за превоз на ученици за потребите на музичкото училиште, со определено времетраење, а по истекот на рокот на договорот продолжил со извршување на услугите, а сега тужениот не спротоставил на тоа, но дал премолчна согласност за продолжување на превозот, има право на нодмест за дадената услуга под истите цени како и дотогаш.

(Од седница на граѓански оддел одржана на 12.01.2017 год.)

- Во постапката пред суд, за да се прифати вештачењето како доказ, доволно е вештакот кој го извршил вештачењето да поседува лиценца за вештачење и да биде запишан во Регистарот за вештаци што го води Министерството за правда на РМ, во смисла на одредбата од чл.236 од ЗПП.

(Од седница на граѓански оддел одржана на 10.02.2017 год.)

- Рокот за застареност за надомест на штета предизвикана со кривично дело започнува да тече одново доколку тужбата е поднесена во рок од три месеци од приемот на правосилната пресуда со која е завршена кривичната постапка во која е истакнато оштетено побарување.

(Од седница на граѓански оддел одржана на 14.02.2017 год.)

- Во постапката по жалба против решенија кога е поднесен одговор на жалбата, не се досудуваат трошоци за одговор, освен во постапката по приговор за неправилности во извршувањето и постапка во спорови поради смеќавање на владение.

(Од седница на граѓански оддел одржана на 22.09.2017 год.)

- Во постапката кога странките (најчесто тужените) се застапувани од старател и привремен застапник, трошоците на постапката неможат да се досудат директно на старателот односно застапникот.

(Од седница на граѓански оддел одржана на 22.09.2017 год.)

- Извршителот кога поднесува жалба против решение во постапка по приговор за незаконности во извршувањето, е таксен обврзник за плаќање судска такса

(Од седница на граѓански оддел одржана на 29.09.2017 год.)

- Приговорот од член 86 од ЗИ, поднесен од полномошник адвокат кој не ги содржи податоците од член 98 став 3 од ЗПП, треба да биде отфрлен во смисла на член 101 став 3 од ЗПП.

(Од седница на граѓански оддел одржана на 13.10.2017 година)

- По Законот за судска служба и Правилникот за организација на работните места во судовите како услов за засновање на работен однос по однос на стручните квалификации за одредени работни места предвидени се два степени на стручна подготовка. Ако работникот засновал работен однос со понизок степен на стручна подготовка и ако во текот на работниот однос се стекнал со повисок степен на образование, бодовите по степенот на образование ќе му се зголемат, како што предвидува и Законот за судска служба.

(Од седница на граѓански оддел одржана на 1.11.2017 година)

- Во вонпарнична постапка за утврдување на паричен надоместок за експроприран имот наградата за застапување изнесува 7.000,00 денари согласно чл. 8 точка 1 алинеја 7 од Тарифата за награда и надоместок на трошоците за работата на адвокатите.

(Од седница на граѓански оддел одржана на 18.12.2017 година)

- Трошоците направени за рочиште за објавување на пресудата се потребни трошоци во смисла на чл.149 од ЗПП и истите се досудуваат.

(Од седница на граѓански оддел одржана на 18.12.2017 година)

- Во случај кога тужител е едно лице, а тужени се две лица – обични сопарничари, застапувани од еден полномошник-адвокат, а тужителот успее во постапката само према едно лице од тужените, трошоците кои тужителот ќе треба да му ги надомести на лицето према кое не успеа во постапката се досудуваат во висина на половината на трошоците пресметани за двајцата тужени со зголемување за наредно лице.

(Од седница на граѓански оддел одржана на 18.12.2017 година)

- За присуство на вештачење на полномошник -адвокат, наградата изнесува како за пишување на писмени состави (поднесоци), согласно чл.8 т.1 од АТ, со паушал, без вклучена часовнина во наградата.

(Од седница на граѓански оддел одржана на 18.12.2017 година)

- Доколку странката се изложи на трошоци за вештачење пред поднесување на тужбата, а противната странка односно должникот ја исполни целата обврска според вештачењето, па поради тоа не е ни поднесена тужба, странката која се изложила на трошоци за вештачење, а за тоа должникот дал повод, има право да ги бара овие трошоци во постапка за надомест на штета, доколку се исполнети законските услови од ЗОО.

(Од седница на граѓански оддел одржана на 18.12.2017 година)

2.9.2. Заклучоци донесени на седници на граѓанскиот оддел на Апелациониот суд Битола во 2018 година

- Ако со Колективен договор правото на регрес не е поврзано со деновите поминати на годишен одмор во тој случај регресот доспева за исплата на 01.01. наредната година.

Ако со КД правото на регрес е поврзано со деновите поминати на годишен одмор а работникот го искористил целиот годишен одмор во тековната година, правото за исплата на регрес доспева на 01.01 наредната година.

Ако со КД правото на регрес е поврзано со деновите поминати на годишен одмор а работникот дел од годишниот одмор искористил и во наредната година, правото за исплата на регрес доспева на 30.06 наредната година.

(Од седница на граѓански оддел одржана на 16.03.2018 година)

- Институтот трансформација на работниот однос од определено на неопределено време е целосно уреден со Законот за вработените во Јавниот сектор и не може да се примени Законот за работните односи.

(Од седница на граѓански оддел одржана на 10.04.2018 година)

- Во постапка за противизвршување не е дозволено повторување на постапката.

(Од седница на граѓански оддел одржана на 27.06.2018 година)

- Во постапките за определување на надоместок за експропријација на недвижен имот, предлагачот на експропријацијата (државата или единиците на локалната самоуправа) наведен во решението за експропријација, се смета за корисник на експропријацијата и е во обврска за исплата на надоместокот за експропријација. Притоа, да се води сметка за временското важење на законите за експропријација.

(Од седница на граѓански оддел одржана на 17.10.2018 година)

- Судот ќе го одбие предлогот за физичка делба на див објект за кој нема доказ за запишано право на сопственост во имотен лист.

(Од седница на граѓански оддел одржана на 16.11.2018 година)

- Согласно Законот за изменување и дополнување на Законот за платите на судиите и по Правилникот за додатоците на плата, нивната висина и начинот на утврдување за судиите во Република Македонија донесен од страна на Судскиот совет на РМ на 22.03.2016 година на судиите им следуваат додатоци на плата (за посебни услови на работата, постоење на висок ризик и доверливост) во висина од 35% од основната плата на судијата. Согласно Правилникот за додатоците на плата, нивната висина и начинот на утврдување за судиите во Република Македонија донесен од страна на Судскиот совет на РМ на 28.03.2017 година на судиите им следуваат додатоци на плата во висина на расположивите средства за оваа намена а месечниот износ ќе се определи со вештачење.
- После донесувањето на ревизијата со која е преиначена правосилната пресуда врз основа на која е исплатен надоместокот и е одбиено тужбеното барање прибавувачот откако ќе ја прими истата тој станува несовесен.
- Рокот за застареност за надомест на штета започнува да тече одново доколку тужбата е поднесена во рок од три месеци од приемот на правосилната пресуда со која е завршена кривичната постапка во која е истакнато оштетно побарување.

- Доколку дојде до промена на средството за извршување на веќе започнатото извршување ќе се применува ЗИ од 2016 година со сите измени.
- На странката и припаѓа право на награда за застапување од нејзиниот полномошник-адвокат за рочишта кои не биле одржани туку одложени, но не по нејзина вина, а на кое не била присутна спротивната странка, (неуредна достава на покана за таа странка, за сведок, на поднесоци и сл.)
- На работникот-административен службеник му следува надомест на штета од незаконитиот престанок на работниот однос, на име неисплатени плати и продонеси од плати, за периодот од престанокот на работниот однос до повторното враќање на работа.
- Актите донесени од работодавецот можат да имаат ретроактивно дејство во смисол на чл.52 ст.4 од Уставот на Република Македонија.
- Министерството за Правда ќе треба да ги плати трошоците на бранител при застапување на деца во постапка пред МВР, само во случај кога поставувањето на бранител е во согласност со Законот за правда на децата и во согласност со Законот за бесплатна правна помош.

(Од седница на граѓански оддел одржана на 03.12.2018 година)

- Доколку недвижноста по катастарската евиденција се води како земјоделско земјиште а истата пред експропријацијата е опфатена со Детален урбанистички план надоместокот ќе се определи како за градежно земјиште.
- На правно лице ДООЕЛ кое престанало да постои пред поднесување на тужба согласно чл.550 од ЗТД може да му се постави привремен застапник.

(Од седница на граѓански оддел одржана на 25.12.2018 година)

2.9.3. ЗАКЛУЧОЦИ од работната средба на граѓанските оддели на Апелационите судови Скопје, Битола, Штип и Гостивар, за воедначување на судската пракса, одржана на 12-ти и 13-ти април 2018-та година, во Скопје

На оваа средба, се разгледаа следните правни прашања:

- Дали претпоставените наследници на починатото физичко лице кое е запишано во Имотен лист како сопственик на недвижен имот, имаат пасивна легитимација во постапката за физичка делба на недвижниот имот или во постапката за уредување на меѓи иако недвижниот имот во катастарската евиденција е запишан во сопственост на нивниот покоен правен претходник?

(прашање на АС Битола)

- Дали во постапката за физичка делба на заеднички имот може да се оддели само реалниот дел на предлагачот или реалните делови на дел од сосопствениците а останатиот дел да остане во сосопственост на останатите сопственици или при делбата мора да се одделат реалните делови на сите сосопственици запишани во имотниот лист?

(прашање на АС Битола)

- Дали може да се отфрли жалба поднесена од полномошник адвокат која не содржи податок за електронско сандаче за достава, во случај кога жалбата е поднесена против решение со кое била отфрлена тужбата во фаза на претходно испитување на тужбата од исти причини, а по изјавената жалба не биле преземени дејствија од страна на првостепениот суд со достава на истата до спротивната страна?

(прашање на АС Битола)

- Во законот за вработени во јавниот сектор предвидено е дека работниот однос може да се трансформира од определено на неопределено работно време само за замена на отсутен работник ако по истекот на рокот од две години отсутниот работник не се врати на работа, па при ваква состојба дали може да се прифати дека институтот трансформација на работниот однос целосно е уреден со овој закон. Доколку не се прифати дека трансформацијата на работниот однос е целосно решено со Законот за вработените во јавниот сектор и треба да се примени

Законот за работните односи, дали трансформацијата на работниот однос од определено на неопределено работно време восмисла начл.46 ст. 4 од ЗРО, треба да бидат обезбедени средства за неопределено работно време?

(прашање на АС Битола)

- Во чл.91 од Колективниот договор на електрани на Македонија во државна сопственост предвидено е дека за денови поминати на годишен одмор работникот добива регрес за годишен одмор во висина од 1 просечна исплатена месечна плата во републиката последните три месеци, а најдоцна до третиот квартал од годината. Како спорно се поставува прашањето кога стасува обврската за исплата на регрес за годишен одмор, дали на 01.10. наредната година за претходната година, дали на 01.07-ми наредната година за претходната година или 01.01-ви наредната година за претходната година?

(прашање на АС Битола)

- Во случај кога од страна на првостепениот суд рочиштето не е тонски снимено поради тоа што согласно годишниот распоред одредени судии не се распоредени да судат во судници каде има можност за тонско снимање, а воедно и на записник не потенцирал дека нема услови за тонско снимање, а во жалбите против тие одлуки нема конкретен жалбен навод за тоа, дали во жалбена постапка треба да се укинуваат овие одлуки поради суштествена повреда на постапката од чл.343 ст.2 т.17 од ЗПП, или само во случај кога има жалбен навод за тоа?

(прашање на АС Гостивар)

- Дали со престанок на должноста извршител, извршителот кој е физичко лице со јавни овластувања одговара за долговите што ги направил додека ги вршел тие јавни овластувања.

(прашање на АС Скопје)

- Дали надоместокот за користење на паркинг за возила, за паркинг карта за јавни паркиралишта со наплата застарува за три години согласно чл.363 од ЗОО, или за две години согласно чл.8 в.в. со чл.3 ст. 1 т. 3 и чл.7 од Законот за комунални такси?

(прашање од АС Скопје)

- Дали во спорови по основ надомест на нематеријална штета при ангажирање на вешти лица лекари специјалисти како и во спорови за надомест на материјална штета при изготвување на стручен наод, мислење и проценка од страна на вешто лице (од други области) треба да се применуваат одредбите од чл.236 од ЗПП, или вештачењето треба да биде извршено од лица наведени во чл.5 од Законот за вештачење и чл.7 од Законот за процена?

(прашање од АС Штип)

*** После дводневната работа и дискусија се донесоа следните:

ЗАКЛУЧОЦИ

Присутните судии заради воедначување на судската пракса и избегнување на донесување на различни одлуки, се согласија до донесување на начелни ставови од Врховниот суд на РМ, да се применуваат следните заклучоци:

- Претпоставените наследници на починато физичко лице кое е запишано во имотен лист како сосопственик на недвижен имот, немаат пасивна легитимација во постапката за физичка делба на недвижен имот или во постапката за уредување на меѓи.
- Во постапката за физичка делба на заеднички имот, не може да се одделат само реалниот дел на предлагачот, а останатиот дел од имотот да остане во сосопственост на останатите сосопственици и при делбата мора да се одделат реалните делови на сите сосопственици запишани во имотниот лист.

Со мнозинство гласови се донесе следниот заклучок:

- Со престанок на должноста извршител, извршителот кој е физичко лице со јавни овластувања, одговара за долговите што ги направил додека ги вршел јавните овластувања на извршител.

Едногласно се донесоа следните заклучоци:

- Жалбата поднесена од полномошник адвокат кој не содржи податок за електронско сандаче за достава, а по изјавената жалба не биле превземени дејствија со доставување на жалбата на одговор до спротивната страна, ќе се отфрли. Доколку во тужбата, одговорот на тужба или во други поднесоци биле наведени податоци за електронско сандаче, а тоа не било сторено во жалбата и во жалбата не се наведени податоци за електронско сандаче, жалбата нема да се отфрли и по истата ќе постапува, бидејќи во дотогашниот тек на постапката биле познати податоците за електронско сандаче. Ако во тужбата, одговорот на тужба или во други поднесоци не се наведени податоци за електронско сандаче за достава, а тоа не било сторено ниту во жалбата, па жалбата не содржи податок за електронско сандаче, а жалбата била доставена на одговор на спротивната страна, жалбата не може да се отфрли како неуредна поради немање на податок за електронско сандаче за достава.
- За вработени во јавниот сектор, трансформацијата на работниот однос од определено на неодредено време целосно е уредена со Законот за вработените во јавниот сектор.
- Обврската за исплата на регрес за годишен одмор согласно чл.91 од Колективниот договор на Електрани на Македонија стасува за наплата на 01.10 тековната година.
- Првостепениот суд во записникот за расправата задолжително треба да констатира дали има услови за тонско снимање на рочиштето. Доколку ваква констатација на записник нема, а расправата не е тонски снимена, првостепениот суд сторува суштествена повреда на постапката на која второстепениот суд внимава по службена должност.
- Побарувањата за користење на паркинг за возила, за паркинг карта за јавни паркиралишта со наплата, застаруваат во рок определен со посебниот Закон односно Законот за комунални такси и изнесува две години.
- При изготвување на стрчен наод и мислење и определување на вешто лице се применуваат одредбите од чл.236 од ЗПП и вештите лица можат да вештачат ако имаат лиценца за вештачење и се запишани во регистарот на вештачи, без оглед дали се регистрирани како трговци поединци или во трговско друштво согласно Законот за трговски друштва.

2.9.4 ЗАКЛУЧОЦИ Од работната средба на четирите Апелациони судови во РМ одржана на 28 и 29 јуни 2018- та година, во Струга

- Во случај кога странките доставуваат различни вештачења, а не можат да се усогласат вештите лица, судот може да ја определи супервештачење, иако нема наредба од страна на судот, а согласно чл.246 ст.2 од ЗПП.
- Судот може да прифати за доказ и да ја заснова својата одлука врз основа на вештачење изготвено од вешто лице чија лиценца за времетраење од 5 години во моментот на вештачењето била истечена, ако истиот сеуште е запишан во Регистарот на вешти лица.
- Доколку е изјавен приговор против решението со кое е издаден нотарски платен налог, во секоја фаза на постапката приговорот може да се отфрли доколку не е составен согласно чл.68 ст.2 од Законот за нотаријат. Овој заклучок ќе се применува се додека Врховен суд не се произнесе по истиот.
- Правното прашање, дали трошоците направени за рочиштето за објавување на пресудата се потребни трошоци во смисла на чл.149 од ЗПП, да се достави до Врховен суд на РМ да се произнесе по истото.
- Рокот на застареност, се засметува пет години наназад од поднесувањето на тужбата, во постапките каде Фондот за ПИОМ бара враќање на исплатените средства во случај кога правото е утврдено со решение, а со друго решение е укинато тоа право и тоа ретроактивно.
- Судовите во постапките за определување на надоместокот за експропријација да постапуваат итно согласно чл.244 од ЗВП. При определувањето на надоместокот судот да ги применува одредбите од чл.245 и чл.246 од ЗВП, а особено да има активен однос и тој да определува вештачење во случаите каде има потреба и вештачењето да биде извршено согласно Методологијата за процена на пазарната вредност на недвижен имот. Основицата за пресметување на трошоците во оваа постапка да биде 7.000,00 денари, согласно тарифата за награда и надоместоци за трошоци за работа на адвокатите.

2.10. Од работата на граѓанскиот оддел

ПРАВНО ПРАШАЊЕ

Дали во постапката за противизвршување е дозволено повторување на постапката?

Образложение

Според член 1 од Законот за извршување (Сл.весник на РМ бр.72 од 12.04.2016 година), со овој закон се уредуваат правилата според кои извршителите постапуваат заради присилно извршување на судска одлука, која гласи на исполнување на обврска, длука донесена во управна постапка која гласи на исполнување на парична обврска, нотарски исправи и други извршни исправиосвен ако со друг закон поинаку не е определено.

Во оваа одредба не е наведена постапката за противизвршување. Истата е регулирана во глава десетта од Законот за извршување односно одредбите на чл.88, 89 и 90 од Законот.

§

Во членот 10 од Законот за извршување е регулирана примената на одредбите на Законот за парничната постапка, а според ставот 1 од оваа одредба:„ При спроведување на извршувањето сообразно се применуваат одредбите на Законот за парничната постапка, ако со овој или со друг закон поинаку не е определено“.

§

Во член 87 став 8 од Законот е регулирано дека против правосилната одлука на судот, не се дозволени ревизија и повторување на постапката.

Во останатите одредби од Законот за извршување не е коментарирано правото на ревизија и повторување на постапката.

Меѓутоа, имајќи во предвид дека единствено во одредбите на членовите 86 и 87 е регулирано постапување на судот во постапка за извршување, а истите се однесуваат на одлучување од судот по приговор против незаконитости во постапката за извршување - чл.86, а исто така и постапката по жалба против решението на првостепениот суд по приговорот – чл.87, произлегува дека во Законот одредбата за недозволеност на повторување на постапката се поврзува со одлуки на

судот по приговор за незаконности и по жалба против првостепено решение во таа постапка.

§

Од друга страна, постапката за противизвршување е регулирана во глава десетта од Законот за извршување односно одредбите на чл.88,89 и 90 од Законот. Во овие одредби се регулирани: причините за противизвршување – чл.88, постапката по предлогот за противизвршување – чл.89 и неможност за противизвршување – чл.90.

Оваа постапка се спроведува пред суд, како што е регулирано во чл.88 ст.1, според кој предлогот за противизвршување се поднесува до судот.

Решението што согласно чл.89 го носи судот понатаму претставува одлука врз основа на која ќе може да се бара извршување, кога истото ќе стане правосилно и извршно. Со тоа всушност се оформува нов извршен наслов, од причина што со решението му се наложува на доверителот да му го врати на должникот стекнатото со извршувањето.

§

Се поставува прашање, во ситуација кога Законот нема децидна одредба за дозволеност на редовни и вонредни правни лекови против решението за противизвршување, дали во овој случај ќе се примени одредбата на чл.10 од ЗИ, односно одредбите од ЗПП кои се однесуваат на повторување на постапката – чл.392 до 396 од ЗПП, или ќе се примени одредбата од чл.87 ст.8 од ЗИ која се однесува на постапката по приговор против незаконности во извршувањето.

Сметаме за потребно да укажеме и на фактот дека правото на жалба против решението за противизвршување странките го користат со примена на одредбата од чл.10 од ЗИ која упатува на одредбите од ЗПП за жалба против решение, за кои во пракса нема никаква дилема.

Имајќи предвид дека одредбата од чл.392 од ЗПП предвидува дека постапката што со одлука на судот е завршена правосилно, може, по предлог од странката, да се повтори во случаи наброени во оваа законска одредба, останува дилемата дали ќе се примени оваа законска одредба во предмет за противизвршување што се водел пред овој суд по жалба против првостепено решение, а во кој должниците предложиле повторување на постапката согласно одредбата од чл.392 ст.1 т.9 од ЗПП?

§

НАПОМЕНА: Доколку е од значење за донесување на Заклучок, укажуваме дека Врховниот суд на Република Македонија во Збирката на судски одлуки за период 2004 – 2014 година има објавено начелно правно мислење бр.2, донесено на Општа седница од 22.10.2010 година, дека во постапката за противизвршување ревизија не е дозволена.

Исто така ВСПМ се има произнесено во одлуките Рев2 бр.379/2016 од 05.07.2017 година и Рев2 бр.301/2015 од 22.09.2016 година повикувајќи се на тогаш важечката одредба од чл.77-а ст.8 од Законот за извршување (Сл.весник на РМ бр.59/11 – пречистен текст) која е идентична со одредбата од чл.87 ст.8 од Законот за извршување (Сл.весник на РМ бр.72 од 12.04.2016 година).

25.06.2018 година

Материјалот го подготви,

Судија

Татјана Сусулеска

На седница на Граѓанскиот оддел од 27.06.2018 година разгледано е правното прашање и е донесен следниот:

ЗАКЛУЧОК

Во постапка за противизвршување не е дозволено повторување на постапката.

ПРАВНИ ПРАШАЊА

1. Кој ја врши продажбата на заеднички предмет или имот во постапка за делба кога предметот односно имотот не е можно физички да се подели - судот или извршител ?

2. Дали може да се продава во постапка за делба објект кој е изграден без дозвола за градба, ако не може дали предлогот за делба ќе биде одбиен ?

Образложение

Во Законот за вонпарничната постапка во глава XI уредена е постапката за делба на заеднички предмет или имот со тоа што согласно чл.213 ст.2, ако нема спор за начинот и условите за делба, делбата се врши кај нотар во форма на нотарски акт. Што значи, во другите случаи постапката се води пред судот согласно одредбите од чл.213 – 227 од ЗВП.

Во Законот за сопственост и други стварни права содржани се одредби по однос на сосопственоста во оддел 1 – глава III. Согласно чл.31 ст.1 од овој закон сосопственост е сопственост на повеќе лица кои имаат право на сопственост на неподелена ствар на која делот на секој од нив е определен сразмерно според целината (идеален, сосопственички дел). Со одредбите од чл.50 регулирано е правото на делба на сосопственичката ствар кој му припаѓа на секој од сосопствениците, па во ставот 9 предвидено е дека сосопствениците спогодбено го определуваат начинот на делбата на стварта, а во случај да не може да се постигне спогодба или да не може да се договорат за кое и да е прашање од делбата, секој може да бара за тоа да одлучи судот. Во чл.51 ст.3 и 4 предвидено е дека кога делбата ја спроведува судот тој се раководи од законските одредби, од спогодбата на сосопствениците за начинот на делбата, ако постои спогодба и ако таа е можна и дозволена како и со правото на делба со исплата во смисла на чл.52 од овој закон. За делба по судски пат одлучува судот во вонпарнична постапка ако поинаку не е определено со закон. Во чл.56 кој е во корелација и со одредбите од чл.224 од ЗВП предвидено е дека кога физичката делба не е можна или е можна само со значително намалување на вредноста на стварта, судот ќе одлучи да се изврши делба со јавна продажба.

Сосопственикот на ствар што е предмет на делба со јавна продажба има право на првенствено купување пред најповолниот понудувач ако веднаш по заклучувањето на јавната продажба изјави дека стварта ја купува под исти услови. Ако повеќе сосопственици сакаат да ја купат целата ствар пред најповолниот понудувач на јавната продажба, судот ќе одлучи таа да се додели на оној кој што ќе понуди најдобри услови. Согласно ставот 6 на јавната продажба соодветно се применуваат одредбите од Законот за извршната постапка (сега тоа би бил Законот за

извршување). И во чл.224 ст.2 од ЗВП предвидено е судот да одлучи согласно ставот 1 кога не е можно предметот да се подели физички или со тоа значително би се намалаила неговата вредност, истиот да се продаде. Продажбата ќе се изврши според одредбите на Законот за извршување. Како дилема и спорно се јавува прашањето дали во случај кога недвижен имот е во сосопственост на повеќе лица и истиот претставува објект кој не е изграден со дозвола за градба може во постапка за делба пред суд да биде предмет на јавна продажба. Ако се имаат во предвид одредбите од ЗВП кои се однесуваат на заеднички предмет или имот посебно чл.216 ст.2 е предвидено дека кон предлогот за делба на недвижност се приложува доказ за сопственоста и другите стварни права на недвижноста, во случај објектот да е граден без дозвола за градба тоа би значело дека не постои имотен лист како доказ за сопственост. Во тој случај предлагачот и другите учесници не би имале доказ дека се сосопственици или заедничари. Но може за тоа да постои друг акт како на пример пресуда од спор што се водел помеѓу нив каде што судот утврдил дека тужителот или тужителите се сопственици на идеални делови по основ на градба или друг основ до легализација на бесправно изградениот објект и тужените во тој спор биле задолжени тоа право да го признаат но не и да трпат измени во катастарските или други јавни книги, бидејќи се работело за објект изграден без дозвола за градба.

Во тие спорови прифаќано е дека независно што објектот бил граден без дозвола следува стварно правна заштита бидејќи пресудата има правно дејство помеѓу странките во спорот и дека со неа не се врши легализација на градбата. Во таа смисла постојат и одлуки на Врховниот суд на Република Македонија. Што значи, ако се тргне од одредбата во чл.216 ст.2 без доказ за сопственост не би можело да се врши делба во постапка пред суд со јавна продажба, туку може само да се уреди начинот на користење на тој објект помеѓу заедничарите (види Закон за вонпарничната постапка со објаснувања примери на поднесоци Судска практика и предметен регистар од Д-р Кирил Чавдар – страна 192).

Од друга страна постои поранешна судска пракса по однос на извршувањето со продажба согласно Законот за извршната постапка дека нема пречка извршувањето да се спроведе врз бесправно изграден објект. Притоа, околноста дека е во прашање бесправно изграден објект ќе се земе предвид како еден факт кој е од значење за утврдување на вредноста на недвижноста (чл.153 од ЗИП), бидејќи купувањето на бесправно изградениот објект на јавна продажба не го става купувачот во погодна состојба во која бил должникот како бесправен градител. Доколку во однос на бесправно изградениот објект постои решение за рушење, таквиот објект може на јавна продажба да се продаде како градежен материјал - (види коментар на Законот за извршната постапка од Д-р Кирил Чавдар страна 439). Исто така, постои и една објавена одлука на суд во Република Србија ГЖ-422/2000 од 31.05.2000 година која гласи: „кога се бара делба на имот на заедница на станбена зграда која е бесправно изградена не

може да се дозволи физичка делба, бидејќи со физичката делба и етажирањето на таквиот објект би се постигнала легализација на бесправната градба, што не може да се оствари во судска, туку единствено во соодветна управна постапка. Заради тоа, како можност единствено преостанува цивилна делба и тоа со продажба и делба на постигнатата цена помеѓу сосопствениците, бидејќи на тој начин бесправната градба нема да се легализира, бидејќи новиот стекнувач на недвижноста со купувањето останува во неизменет сопственички статус на целиот објект (види SIRIUS – SUDSKA PRAKSA).

Ако се има во предвид сето погоре наведено се уште постојат дилеми во праксата по однос на две прашања.

Првото е тоа дали кога судот согласно чл.224 од ЗВП утврди дека заедничкиот предмет не е деллив и истиот одлучи да се продаде, дали согласно ставот 2 од овој член продажбата ќе ја врши судот или извршител. По однос на ова прашање Граѓанските оддели на четирите Апелациони судови на одржаната работна средба во Скопје на 04.06.2010 година расправале, меѓутоа не се постигнала согласност заради донесување на заеднички заклучок, бидејќи мислењата биле поделени така што судиите од Граѓанските оддели на Апелационите судови во Гостивар и Скопје останале на ставот дека продажбата треба да ја врши извршител, додека судиите од Граѓанските оддели на Апелационите судови

Во Битола и Штип останале на ставот дека постапката со јавна продажба треба да ја продолжи судот со тоа што продажбата ќе се врши согласно одредбите од Законот за извршување. Бидејќи не се донесе единствен заклучок беше одлучено истото прашање да се постави до Врховниот суд на РМ. Дали прашањето беше доставено до Врховниот суд на РМ од страна на организаторот на работната средба не е познато, но факт е дека до денес по однос на ова прашање од Врховниот суд не е доставено мислење.

Второто прашање се однесува на тоа дали доколку постапката ја спроведува судот (па и извршител) дали објектот кој бил граден без дозвола за градба може да се изложи на јавна продажба за што судот би требало како спорно прашање да го расчисти уште при донесување на решението со кое утврдил дека објектот предмет на делба не е деллив и дека имотот ќе се продаде, а продажбата ќе се врши според одредбите на Законот за извршување. Ова од причини што доколку биде донесено такво решение дури продажбата кога би ја вршел извршител тој би морал да постапи по таквото решение.

Од друга страна доколку се работи за објект изграден без дозвола за градба и судот прифатил да постапува иако за тој објект нема имотен лист, туку истиот е евидентиран во евидентен лист, и во случај да не се определени деловите на секој сопственик тогаш би се работело за

заедничка сопственост во смисла на чл.59 од ЗСДСП. Во чл.63 ст.5 од истиот закон уредено е дека во случај на сомневање судот ќе смета дека сите заедничари имаат еднакви делови. Исто така, можно е сите заедничари да не ја спорат големината на нивните делови, односно да се согласни дека на пример десет заедничари имаат по една идеална десеттина на објект граден без дозвола за градба. Доколку еден или двајца од нив побарале да се изврши делба, а останатите имаат пасивен однос се поставува логично прашање дали таквиот статус на објектот и на правата може да остане непроменет неопределено време или било кој од нив да бара делба во постапка пред суд. Во случај предметот да не може физички да се подели дали истиот може да се продаде на јавна продажба која би се вршела согласно одредбите од ЗИ кои се однесуваат за начинот и постапката за продажба во која би можеле да учествуваат сите носители на право врз тој објект и се разбира трети лица кои би биле заинтересирани. Притоа целиот објект да биде купен од еден од сосопствениците, односно заедничарите па и од трето лице со тоа што во заклучокот за продажба јасно да се наведе дека објектот е граден без дозвола за градба, дека после продажбата не ќе може да се изврши упис во катастарската евиденција на право на сопственост. Ова со цел евентуалниот купувач однапред да има сознание каков објект купува и дека со тоа е согласен.

Од друга страна на овој начин би се разрешиле и односите помеѓу носителите на правата врз објектот, а купувачот на пример еден од сосопствениците или трето лице да стане единствен носител на права врз објектот за да потоа истиот поведе постапка за легализација. Имено, во споменатиот пример со десетте „сосопственици“ секој од нив и кога би повел постапка за легализација согласно Законот за постапување со бесправно изградени објекти доколку се исполнети условите за тоа би добил решение за утврдување на правен статус на бесправниот објект во смисла на чл.21 од Законот со кое се потврдува дека бесправниот објект ги исполнува условите за вклопување во урбанистичко планската документација и запишување во јавните книги за запишување на правата на недвижностите. Доколку пак пред поведување на постапка за делба некој од нив би повел постапка за утврдување на правен статус на бесправниот објект и би издејствувал решение за утврдување на правниот статус би можело после тоа да настанат повеќе спорови по тужби на останатите носители на права врз објектот и со тоа да се прават непотребни спорови и трошоци така што и било кој од носителите на права не би имал интерес сам да започнува постапка за утврдување на правен статус на објектот пред за тоа да биде сигурен дека тој би бил единствениот носител на права врз објектот, а кој статус би го добил само доколку би го купил во постапката за јавна набавка.

Исто така, ако се има во вид чл.57 од ЗСДСП, судот при физичката делба на станови и на станбени згради кои претставуваат физичка целина може да одлучи во согласност со градежните прописи да

се извршат внатрешни и надворешни преправки со цел секој сосопственик да добие соодветен посебен дел. Во тој случај судот во решението за преправки заради добивање на посебни делови мора да содржи и одлука во која ќе биде определено кој физички дел на кој сопственик ќе му припадне и кои дејствија треба да ги преземе за да се добијат тие посебни делови и кој ќе го стори тоа. Но и покрај решението на судот за ваквата делба неговото спроведување ќе може да се изврши дури од кога надлежниот градоначалник на општината ќе издаде одобрение за градење за вршење на тие преправки. Од како сето тоа ќе биде спроведено по поднесена пријава ќе бидат извршени и соодветни запишувања во катастарот на недвижности. Што значи и кога судот одлучил делбата да се изврши со одредени преправки за кои нема сеуште одобрение за градба, тој сепак носи решение за делба во смисла како погоре што е наведено, иако опишаните преправки сеуште не се покриени со одобрение за градба. Од сето погоре наведено произлегуваат две спорни прашања за кои е од интерес заради единствена пракса на судовите:

1. Кој ја врши продажбата на заеднички предмет или имот во постапка за делба кога предметот односно имотот не е можно физички да се подели - судот или извршител.
2. Дали може да се продава во постапка за делба објект кој е изграден без дозвола за градба, ако не може дали предлогот за делба ќе биде одбиен.

Изработил,
Судија
Љубомир Бошевски

На седницата на Граѓански оддел на Апелациониот суд Битола, одржана на ден 16.11.2018 година, беа разгледувани наведените правни прашања.

По однос на првото прашање, кој ја врши продажбата на заеднички предмет или имот во постапка за делба кога предметот односно имотот не е можно физички да се подели - судот или извршител, не се постигна единствен став, ниту се постигна мнозинство односно имаше поделени мислења.

По однос на второто прашање, на седница на Граѓанскиот оддел од 16.11.2018 година едногласно беше донесен следниот:

ЗАКЛУЧОК

Физичка делба на нелегално изграден објект со незапишани права во имотен лист не е можна, па таквиот предлог ќе биде одбиен.